

Hvordan tilnærmer ulike fylkeskommuner og kommuner seg bruk av Erasmus+ i sitt strategiske arbeid?

Rapport nr. 4-2026

SØA

Samfunns-
økonomisk
Analyse

Rapport nr. 4-2026
fra Samfunnsøkonomisk Analyse AS

ISBN-nummer: 978-82-8395-290-2
Oppdragsgiver: HK-dir
Tilgjengelighet: Offentlig
Dato for ferdigstilling: 6.2.2026
Forfattere: Hanne Jordell, Marthe Linnestad Storo, Svein Erik Stave
Kvalitetssikrer: Kaja Reegård, Maja Tofteng, Karin Ibenholt

Borggata 2B
N-0650 Oslo
Org.nr.: 911 737 752
post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Forord

På oppdrag fra HK-dir, har Samfunnsøkonomisk analyse AS (SØA) og Fafo i denne utredningen undersøkt hvordan fylkeskommuner og kommuner tilnærmer seg bruk av utdanningsprogrammet Erasmus+ i sitt strategiske arbeid.

Vi vil rette en stor takk til alle informanter som har stilt opp til intervju og til HK-dir for et interessant prosjekt.

Oslo, 6.2.2026

Hanne Jordell

Prosjektleder

Samfunnsøkonomisk Analyse AS

Sammendrag

Erasmus+ er EUs utdanningsprogram for utdanning, opplæring, ungdom og idrett. I *Strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og det europeiske utdanningsområdet (KD, 2021)* trekkes fylkeskommuner og kommuner frem som særlig relevante aktører i implementeringen av Erasmus+ programmet, som følge av sine roller som utdanningsmyndighet og samfunnsutviklere.

I Erasmus+ kan fylkeskommuner og kommuner få støtte til læringsmobilitet (hovedtiltak 1) og institusjonelt samarbeid (hovedtiltak 2). Læring på tvers av landegrenser står sentralt i begge tiltakstypene; gjennom direkte læringsopphold i utlandet, og gjennom utvikling av praksis og systemer via internasjonale partnerskap.

På oppdrag fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) har Samfunnsøkonomisk analyse AS (SØA) og Fafo gjennomført et utredningsprosjekt med følgende overordnede problemstilling:

Hvordan tilnærmer ulike fylkeskommuner og kommuner seg bruken av Erasmus+ i sitt strategiske arbeid?

I utredningen er en «strategisk bruk» eller «tilnærming til Erasmus + i strategisk arbeid», operasjonalisert til at fylkeskommunen og kommunen i sine strategiske prosesser vurderer om Erasmus+ er et relevant tiltak for å oppnå målene de har.

I utredningen ser vi nærmere på hvilke mål fylkeskommunene og kommunene har for deltakelse i programmet, hvem de samarbeider med og hvordan, samt hva slags utbytte de opplever at deltakelsen gir. Prosjektet omfatter faktisk bruk av programmet, så vel som planlagt bruk. Undersøkelsen er casebasert, og synliggjør eksempler på hvordan Erasmus+ programmet kan brukes som et verktøy for å oppnå mål og løse oppgaver fylkeskommunene og kommunenes har ansvar for.

Det empiriske grunnlaget for utredningen er søknadene fylkeskommunene og kommunene har sendt til HK-dir for å få støtte gjennom programmet, intervjuer med representanter fra samtlige fylkeskommuner og åtte kommuner som deltar i programmet. Basert på dette grunnlaget har vi valgt ut to fylkeskommuner og tre kommuner for hvilke vi beskriver arbeidet med Erasmus+ mer inngående. Casene er valgt for å eksemplifisere ulike bruk av Erasmus+ i sektoren og illustrerer fleksibiliteten og mulighetsrommet i programmet.

Et hovedfunn er at både fylkeskommuner og kommuner opplever at deltakelse i Erasmus+ gir faglig og organisatorisk læring, og at deltakelse har bidratt til nye samarbeid og prosjekter.

Hvilke mål fylkeskommuner og kommuner har for bruken av Erasmus+, avhenger av regionale og lokale utfordringer og politiske prioriteringer. Det er derfor stor variasjon i hvilke mål og prioriteringer kommuner og fylker har for sin deltakelse i programmet. Overordnet kan det skilles mellom utdanningspolitiske målsetninger og kompetanse- og samfunnspolitiske målsetninger.

Eksempler på mål innen utdanningspolitikken er å bruke Erasmus+ som virkemiddel for å utvikle kvaliteten i opplæring og utdanning. Fylkeskommuner har ansvar for videregående opplæring, mens kommuner har ansvar for grunnskole og barnehage. Å sikre gode tjenester knyttet til utdanning er et forvaltningsansvar i kommuner og fylkeskommuner. Læringsopphold i utlandet, både blant elever, lærere og ansatte er konkrete tiltak som fylker og kommuner benytter for å styrke eller forbedre tjenestetilbudet. Læringsoppholdene bidrar til ny læring og innsikt, og kan bidra til å øke attraktiviteten til og kvaliteten på fag som tilbyr det (for elever og læringer). Det kan også bidra til å øke attraktiviteten til arbeidsplasser som tilbyr det (for skoler og administrasjon) og øke kvaliteten på tjenestene som tilbys, ved at de ansatte får økt kompetanse.

Vi ser også at både fylker og kommuner bruker programmet som virkemiddel for å løse lokale eller regionale kompetansepolitiske eller samfunnspolitiske utfordringer, som for eksempel arbeidslivsrelevans og inkludering av personer utenfor arbeidsmarkedet og integrering. Både fylkeskommuner og kommuner bruker også Erasmus+ tiltak til å styrke interne samarbeidsprosesser innen utdanning- og kompetanseområdene de har ansvar for, som igjen kan resultere i bedre tjenester.

Fylkeskommuner og kommuner samarbeider med andre regionale eller lokale aktører i Erasmus+, som eksempelvis høyere utdanningsinstitusjoner og NAV. Hvilke aktører de samarbeider med avhenger av det konkrete prosjektet. Det er særlig prosjekter med kompetansepolitiske eller samfunnspolitiske målsetninger, der slikt samarbeid er viktig. Måloppnåelse her betinger ofte tverrsektorielt samarbeid. Enkelte fylkeskommuner er også opptatt av å mobilisere til deltakelse i Erasmus+, uten at det er et direkte samarbeid om felles mål. Fylkeskommuner jobber både for å mobilisere skoler, opplæringskontor, lærebedrifter, andre kommuner samt ungdoms- og idrettsmiljøer til å delta i programmet.

Vi har ikke undersøkt forankringen i strategier og dokumenter for alle Erasmus+ prosjektene som pågår i kommunal sektor, men de fem casene som er trukket fram har sin programdeltagelse tydelig forankret i planer og strategier. Blant våre caser er det også flere som enten har utarbeidet internasjonale strategier, eller planlegger å utarbeide dette, for å ha et enda mer overordnet blick på hvordan internasjonale programmer, som eksempelvis Erasmus+, kan bidra til å løse lokale eller regionale mål. Det finnes flere internasjonale programmer utover Erasmus+ som kan være relevante for sektoren.

Innhold

Forord	I
Sammendrag	II
1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn for oppdraget	1
1.2 Kort om innholdet i Erasmus+ programmet	2
1.3 Problemstilling og operasjonalisering	3
1.4 Leseveiledning til rapporten	7
2 Metode	8
2.1 Overordnet om metodisk tilnærming	8
2.2 Trinnsvis tilnærming for å identifisere case	9
2.3 Øvrig gjennomgang av utredninger og rapporter	10
3 Fylkeskommunens tilnærming til Erasmus+ i strategisk arbeid	11
3.1 Overordnet om fylkeskommunes deltakelse i Erasmus+	11
3.2 Fylkeskommunens mål og Erasmus+	12
3.3 To eksempler på ulike tilnærminger til Erasmus+ i strategisk arbeid i fylkeskommuner	16
3.4 Oppsummering	22
4 Kommuners tilnærming til Erasmus+ i strategisk arbeid	24
4.1 Overordnet om kommunenes deltakelse i Erasmus+	24
4.2 Kommunens mål og Erasmus+	25
4.3 Tre eksempler på tilnærminger til Erasmus+ i strategisk arbeid i kommuner	26
4.4 Oppsummering	31
5 Oppsummering	32
6 Referanser	34

1 Innledning

På oppdrag fra HK-dir, har Samfunnsøkonomisk Analyse AS (SØA) og Fafo undersøkt hvordan fylkeskommuner og kommuner tilnærmer seg bruk av Erasmus+ i sitt strategiske arbeid. I dette innledningskapittelet gjennomgår vi bakgrunnen for oppdraget, gjengir hva Erasmus+ er og gjennomgår problemstillingene denne utredningen belyser.

1.1 Bakgrunn for oppdraget

Erasmus+ er EUs program for læring og samarbeid på tvers av landegrenser. Det overordnede målet med programmet er å bidra til faglig, yrkesmessig og personlig utvikling for mennesker gjennom hele livet. Erasmus+ omfatter seks sektorer; høyere utdanning, fag- og yrkesopplæring, barnehage og skole, voksenopplæring, idrett samt ungdom (KD, 2021).

Programmet skal blant annet fremme læringsmobilitet for enkeltpersoner og grupper, og styrke samarbeid, kvalitet, inkludering, like muligheter, fremragende kvalitet, kreativitet og innovasjon – både i organisasjoner og i utviklingen av utdanningspolitikk (Europakommisjonen, 2025). Programmet har også fire tverrgående hovedprioriteringer: Inkludering og mangfold, digital transformasjon, miljø og kampen mot klimaendringene, samt deltakelse i demokratisk liv, felles verdier og medborgerskap (ibid.).

Norge har deltatt i Erasmus+ og programmets forløpere siden 1992, gjennom EØS-avtalen. En sentral årsak til at Norge deltar i Erasmus+ programmet er at deltakelse bidrar til å nå kunnskapspolitiske og ungdomspolitiske mål (KD, 2021). Regjeringen peker på at det er stor grad av sammenfall mellom de europeiske og norske målsettingene, prioriteringene og utfordringene innenfor utdanning, opplæring, ungdom og idrett.

Regjeringen ønsker at lokale og regionale myndigheter i større grad skal bruke programmet strategisk til å øke kunnskaps- og kompetansenivået lokalt og regionalt. Kommuner og fylkeskommuner er derfor sentrale målgrupper for programmet og regjeringen vurderer at det er potensial for økt deltakelse herfra (KD, 2021).

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), som er oppdragsgiver for denne rapporten, er nasjonalkontor for utdanningsdelen av

Erasmus+ og forvalter programmet i Norge på vegne av Kunnskapsdepartementet. Målet med denne utredningen er å få et kunnskapsgrunnlag om hvordan kommuner og fylkeskommuner tilnærmer seg bruk av Erasmus+ i sitt strategiske arbeid, hvilket utbytte de har av å delta, og videre planer for bruken av Erasmus+ programmet.

1.2 Kort om innholdet i Erasmus+ programmet

Erasmus+ programmet omfatter ulike typer tiltak og prosjekttypene, som har ulike formål. Når det gjelder tiltakene der fylkeskommuner eller kommuner er i målgruppen, kan det overordnet skilles mellom læringsmobilitet (hovedtiltak 1 i Erasmus+) og samarbeid mellom institusjoner og organisasjoner (hovedtiltak 2 i Erasmus+) (KD, 2021). Læring på tvers av landegrensene står sentralt i begge tiltakene: i mobilitetstiltak gjennom direkte læringsopphold i utlandet, og i samarbeidstiltak gjennom utvikling av praksis og systemer via internasjonale partnerskap.

Læringsmobilitet (tiltak 1) skal gi elever, lærlinger, lærere og ansatte mulighet til å gjennomføre et læringsopphold i utlandet. Læringsoppholdene kan ha ulik varighet og de kan gjennomføres individuelt eller i grupper. I inneværende programperiode (2021-2027) har virksomheter muligheter for å bli *akkreditert for mobilitet*. Akkreditering gir en åpning for endringer og justeringer av mål underveis i programperioden, ut fra virksomhetenes behov og strategier.

I samarbeidsprosjekter (tiltak 2) er formålet at partnere fra ulike land samarbeider om å løse felles utfordringer. Småskalapartnerskap har til hensikt å være et lavterskeltilbud for aktører som ikke er kjent med Erasmus+ fra før, og søknadsprosessene er derfor enklere. Samarbeidspartnerskap er rettet mot mer erfarne aktører som ønsker å gjennomføre større utviklingsprosjekter i samarbeid med flere partnere. Mobilitet kan inngå som en av flere aktiviteter i samarbeidsprosjektene. Ut fra vår forståelse av programmet har tiltak 2 et større systemfokus enn tiltak 1 (Europakommisjonen, u.d.).

Samarbeidspartnerskap og småskala partnerskap er såkalt desentraliserte tiltak og forvaltes av HK-dir. I tillegg finnes det sentraliserte tiltak som forvaltes av EU-kommisjonen. I nåværende programperiode deltar enkelte fylkeskommuner i to av disse typene tiltak: Centres of Vocational Excellence (CoVE) og Innovasjonsallianser.

Tabell 1.1 oppsummerer de ulike tiltakstypene, målene med tiltakene og hovedinnholdet i tiltakene som brukes i kommunal sektor i utredningsperioden (2025).

Tabell 1.1. Tiltak som brukes i kommuner og fylkeskommuner, samt mål og hovedinnhold

Tiltak	Mål	Hovedinnhold
Mobilitet	å styrke den internasjonale dimensjonen og øke kvaliteten i utdanning og opplæring	Støtte for å gjennomføre ulike typer læringsopphold i utlandet, for elever eller ansatte, innen grunnskole, studiespesialiserende retninger på videregående opplæring, fag- og yrkesopplæring eller innen voksnes læring.
Samarbeids-partnerskap	å utveksle erfaringer, utvikle nettverk og øke kvalitet og relevans av ulike utdanningstilbud gjennom internasjonalisering	Samarbeidspartnerskap skal utvikle ny kunnskap som kan deles, overføres og spres til mange aktører på ulike nivåer i utdanningsystemet
Småskala-partnerskap	å få med flere inn i Erasmus+- programmet, særlig nye og uerfarne søkere	En rekke ulike prosjekter kan støttes. Det viktigste er at målet med prosjektet adresserer en av de horisontale eller sektorspesifikke prioriteringene i Erasmus+ programmet
CoVE (Centres of Vocational Excellence)	å forbedre kvaliteten på yrkesopplæring ved å integrere innovasjon, tilpasse seg lokale og internasjonale behov, og styrke samarbeidet mellom ulike interessenter	Etablere sentre for yrkesfaglig ekspertise. Sentrene skal ha en dynamisk tilnærming til yrkesopplæring, som svarer raskt på endringer i økonomien og samfunnet, samtidig som det legger vekt på kvalitet, bærekraft og internasjonalt samarbeid
Innovasjons-allianser	å utvikle nyskapende utdanningstilbud som fremmer innovasjon og entreprenørskap innen utdanning og arbeidsliv	To kategorier: (1) Allianser som styrker koblinger mellom utdanningsinstitusjoner og bedrifter (for høyere utdanning, fag- og yrkesopplæring, bedrifter og for det bredere samfunn). (2) Allianser som fremmer utvikling av ferdigheter og nyskapende tilnærminger til utvikling av nye ferdigheter.

Note: Dette er ikke en uttømmende liste over tiltakstyper i Erasmus+, men tiltakstypene kommuner og fylkeskommuner bruker i utredningsperioden (2025)

Kilde: HK-dir/EU-kommisjonen

1.3 Problemstilling og operasjonalisering

Hovedproblemstillingen for denne utredningen, slik den er formulert av oppdragsgiver, lyder:

Hvordan tilnærmer ulike fylkeskommuner og kommuner seg bruken av Erasmus+ i sitt strategiske arbeid?

Erasmus+ programmet er organisert etter ulike sektorer. *Denne* utredningen er avgrenset til sektorene der fylkeskommuner og kommuner er målgrupper, det vil si barnehage og skole, fag- og yrkesopplæring og voksnes læring.¹ Utredningen er videre avgrenset til prosjekter og tiltak i Erasmus+ der fylkeskommunens eller kommunens sentraladministrasjon står som søker. Skoler (som er eid av hhv. fylkeskommunen eller kommunen) kan også søke Erasmus+ direkte selv, og mange gjør det.

¹ [Nasjonalkontor for Erasmus+ | HK-dir.](#)

I denne utredningen er en «strategisk bruk» eller «tilnærming til Erasmus + i strategisk arbeid», operasjonalisert til at fylkeskommunen og kommunen i sine strategiske prosesser vurderer om Erasmus+ er et relevant tiltak for å oppnå målene de har.

I tillegg til hovedproblemstillingen har oppdragsgiver stilt følgende spørsmål:

1. Hva er de overordnede målsettingene i arbeidet med Erasmus+ i ulike fylker og kommuner?

- I hvilken grad og hvordan kobles deltakelsen til nasjonal utdanningspolitikk?
- I hvilken grad og hvordan kobles deltakelsen til regionale og lokale mål på utdanningsfeltet?
- I hvilken grad og hvordan kobles deltakelsen i Erasmus+ til målområder utover utdanningsfeltet, eksempelvis næringsutvikling, regionalutvikling og den bredere kompetansepolitikken?
- I hvilken grad og hvordan er arbeidet med Erasmus+ forankret og synliggjort i satsninger, strategier og planer på lokalt/regionalt nivå?

Som del av vår operasjonalisering bruker vi i denne utredningen begrepene *utdanningspolitiske mål*, *kompetansepolitiske mål* og *samfunnspolitiske mål*. Under følger vår definisjon av de ulike målene og hvordan de henger sammen.

- *Med utdanningspolitiske mål* mener vi mål som er knyttet til de delene av utdanningssystemet fylkeskommuner og kommuner har ansvar for, inkludert voksnes læring og barnehage. Som utdanningspolitisk aktør har fylkeskommunene ansvar for videregående opplæring, for ungdom og voksne, mens kommunene har ansvar for grunnskole og barnehage, inkludert grunnskoleopplæring for voksne. Målene for utdanningssystemet fastsettes nasjonalt, men fylkeskommuner og kommuner har handlingsrom når det gjelder hvordan målene følges opp og operasjonaliseres regionalt og lokalt. Regionale og lokale utdanningspolitiske mål vil derfor i praksis være operasjonaliseringer av nasjonale mål, snarere enn selvstendige mål. Vi skiller derfor ikke mellom nasjonale utdanningspolitiske mål på den ene siden og regionale/lokale utdanningspolitiske mål på den andre.
- Samtidig har fylkeskommuner og kommuner ansvar for henholdsvis regional og lokal utvikling. I dette perspektivet *kan* utdanning, herunder endringer i utdanningssystemet, være et virkemiddel for å oppnå disse utviklingsmålene. Vi bruker begrepet *kompetansepolitiske mål* som en samlebetegnelse for mål der utdanning inngår som et sentralt virkemiddel for å møte bredere samfunnsutfordringer i en fylkeskommune. Kompetansepolitikk kan omfatte arbeidsmarkedspolitik, næringspolitikk, integreringspolitikk og inkluderingspolitikk, avhengig av samfunnsutfordringen som skal løses (med blant annet utdanning som virkemiddel). Å bidra til at næringslivet får tilgang til kompetansen som

etterspørres vil eksempelvis etter vår definisjon være både kompetansepolitikk og næringspolitikk. Å bidra til at personer som i dag står utenfor arbeidsmarkedet får kompetansetilførsel som gjør at de blir mer aktuelle arbeidstakere vil etter vår definisjon både være kompetansepolitikk og arbeidsmarkedspolitikk.²

- Mål, som er av bredere samfunnsmessig art, kunne i prinsippet også vært omtalt som *lokale* kompetansepolitiske mål når vi drøfter kommunene, og på samme måte som for fylkeskommunene omfattet bredden av samfunnsmessige utfordringer der utdanning eller barnehage er et (av flere) *virkemidler*. Imidlertid er ikke lokal kompetansepolitikk et etablert begrep blant kommuner, så vi bruker begrepet lokal samfunnspolitikk og *samfunnspolitiske mål* om denne typen målsetninger i kommunal kontekst. Også her kan vi inndele ytterligere til for eksempel næringspolitiske mål eller integreringspolitiske mål.³

I praksis vil det kunne være sammenfall mellom utdanningspolitiske mål og kompetansepolitiske mål. Eksempelvis vil en sterk prioritering av en type fagutdanning i en region, kunne begrunnes ut fra at det regionale arbeidslivet har svært stort behov for denne spesifikke kompetansen. Det kompetansepolitiske og næringspolitiske målet er å sikre at det regionale arbeidsmarkedet får tilgang på relevant kompetanse. Fra et utdanningspolitisk ståsted kan styrking av utdannelsen begrunnes ut fra et mer overordnet mål om å sikre kvalitet og gjennomføring i videregående opplæring.

I søknadene til Erasmus+ programmet skal fylkeskommuner og kommuner begrunne årsaken for deltakelsen, og mål med deltakelsen. Det er derfor en god kilde til informasjon om formålet med deltakelse primært er utdanningspolitisk eller om det har bredere målsetninger. Mål for deltakelse i Erasmus+ kan også synliggjøres i andre strategiske dokumenter eller planer.

Når det gjelder Erasmus+ deltakelse og synliggjøring i strategiske dokumenter, er det viktig å bemerke at det er betydelig variasjon i planhierarkiene til fylkeskommuner og kommuner, blant annet fordi disse skal utformes med utgangspunkt i regionale eller lokale utfordringer og behov. Mange planer og strategier i fylkeskommuner og kommuner er dessuten av overordnet karakter, og viser til utfordringer, og prioriterte satsinger og mål, uten å spesifisere konkrete virkemidler eller tiltak. Det betyr at bruk av Erasmus+ kan være strategisk forankret og koblet til ulike nasjonale, regionale eller lokale mål selv om deltakelse i programmet ikke er eksplisitt nevnt i en strategi eller plan.

Et annet underspørsmål oppdragsgiver har stilt er:

2. Hvilke type lokale/regionale aktører anser fylker og kommuner som viktige samarbeidsaktører i arbeidet med Erasmus+ og hvordan involveres eventuelt disse? (for eksempel opplæringskontor, bedrifter og

² Fylkeskommunene fikk i forbindelse med regionreformen et forsterket ansvar for regional kompetansepolitikk (KMD, 2018). Vektlegging av for eksempel næringslivsperspektivet eller inkluderingsperspektivet i den regionale kompetansepolitikken varierer mellom fylkeskommunene.

³ Kompetansepolitikkbegrepet er sterkt knyttet til ansvaret for regional kompetansepolitikk, som ble lagt til fylkeskommunene som del av regionreformen. Primærkommuner har ikke samme ansvar.

lokalt/regionalt næringsliv, andre kunnskapsmiljøer, universitets- og høyskolesektoren, frivillig sektor og lokalsamfunn)

Erasmus+ er et program som finansierer konkrete prosjekter med ulike formål. Hvilke samarbeidsaktører som er relevante eller viktige å samarbeide med vil derfor variere med det enkelte prosjektets formål. Mange fylkeskommuner og kommuner inkluderer skoler i konsortiene som søker prosjektmidler i Erasmus+, sammen med sentraladministrasjonen.

Avslutningsvis har oppdragsgiver stilt et tredje underspørsmål som lyder:

3. Hvilke muligheter ser deltakende kommuner /fylkeskommuner for bruk av Erasmus+ som de planlegger å utforske/bruke når det gjelder Erasmus+?

Som vi kommer tilbake til i metodekapittelet er et sentralt kildegrunnlag for rapporten fylkeskommunens og kommunens søknader til Erasmus+, så vel som intervjuer med representanter fra fylkeskommunene og kommunene. Søknadene representerer en plan for bruk av tiltakene, mens intervjuene bidrar til å utfylle informasjon fra søknadene, herunder om planene har blitt realisert eller om det har vært gjort endringer. Analysen tar utgangspunkt i de konkrete Erasmus+ tiltakene fylkeskommuner og kommuner deltok i, da utredningsarbeidet startet (mai 2025), og planene de hadde på utredningstidspunktet. Det er løpende søknadsprosesser, hvilket innebærer at det kan være større og eventuelt bredere deltakelse fra kommunal sektor når rapporten publiseres, enn det som framgår av rapporten. Det vil også kunne ha skjedd endringer i planer og endringer i arbeidet med Erasmus+ i den enkelte kommune eller fylkeskommune i løpet av utredningsperioden (2025).

I tillegg til problemstillingene har oppdragsgiver i utlysningen presisert at:

Undersøkelsen skal synliggjøre eksempler på strategisk bruk (eller planlagt strategisk bruk) av programmet, som kan bidra til økt kunnskap om hvordan Erasmus+ kan brukes som et verktøy for lokale- og regionale utdanningsmyndigheter i sin rolle som skoleeier og lokal/regional utviklingsaktør, og betydningen av programmet i denne konteksten.

I utredningen skiller vi vi ikke mellom rollene som utdanningsmyndighet og skoleeier. Å være skoleeier inngår som en sentral oppgave i rollen som utdanningsmyndighet. Imidlertid gjør vi et skille mellom rollen som utdanningsmyndighet og regional eller lokal utviklingsaktør, på samme måte som vi gjør et skille mellom utdanningspolitiske mål og kompetansepolitiske eller samfunnspolitiske mål.

- Som *utviklingsaktør*, skal fylkeskommuner og kommuner ta utgangspunkt i regionale eller lokale utfordringer, sette retning, og utvikle strategier for å løse disse utfordringene. Strategiene kan berøre tjenestene de selv forvalter, men kan også berøre tjenester som tilbys av andre aktører i regionen (for eksempel andre deler av utdanningssystemet, næringsliv, frivillighet, NAV). Det ligger derfor et betydelig koordineringsansvar i rollen

som utviklingsaktør. Den regionale utviklingsrollen fylkeskommuner har er mer overordnet enn den lokale samfunnsutviklingsrollen, i kraft av at de har ansvar for hele regionen

- Som *utdanningsmyndighet* og skoleeier har fylkeskommuner og kommuner et lovbestemt forvaltnings- og tjenesteleveranseansvar. Et sentralt poeng her er at befolkningen skal få like gode tjenester uavhengig av hvor de bor. Det er også derfor regionale mål, i utdanningspolitikken, settes i rammen av nasjonal utdanningspolitikk.

Som nevnt over er «strategisk bruk» eller «tilnærming til Erasmus + i strategisk arbeid», operasjonalisert til at fylkeskommunen og kommunen i sine strategiske prosesser vurderer om Erasmus+ er et relevant tiltak for å oppnå målene de har. Strategiprosessene i fylkeskommuner og kommuner varierer mye i omfang, blant annet ut fra de ulike rollene de har. De brede, samfunnspolitiske strategiutviklingsprosessene i en fylkeskommune eller kommune foregår i rollen som utviklingsaktør. I rollen som utdanningsaktør er strategiprosessene mer konkrete, og handler i stor grad om å operasjonalisere nasjonale utdanningspolitiske mål.

Vi har ikke tatt mål av oss å undersøke graden av strategisk forankring av Erasmus+ i alle de ulike strategiprosessene i fylkeskommunene og kommunene som deltar i programmet, fordi hovedformålet med oppdraget er å få fram ulike måter programmet kan brukes på for å løse ulike typer mål. Denne utredningen er heller ikke en evaluering av fylkeskommunene eller kommunenes deltakelse i Erasmus+, men kan snarere forstås som en beskrivelse av et utvalg muligheter i programmet som fylkeskommuner og kommuner kan nyttiggjøre seg av, i lys av deres ulike roller.

1.4 Leseveiledning til rapporten

Rapporten er bygget opp på følgende måte:

- Kap. 2 – Beskriver metode og tilnærming for å identifisere fylkeskommuner og kommuner som bruker Erasmus+ på ulike måter
- Kap. 3 – Drøfter og eksemplifiserer fylkeskommunenes tilnærming til bruk av Erasmus+ i strategisk arbeid
- Kap. 4 – Drøfter og eksemplifiserer kommunenes tilnærming til bruk av Erasmus+ i strategisk arbeid
- Kap. 5 - Oppsummerer rapporten

2 Metode

Oppdaget dreier seg om å undersøke ulike fylkeskommuners og kommuners tilnærming til Erasmus+ i deres strategiske arbeid. Vi har valgt en casebasert tilnærming for å få dybdeinnsikt i hvordan fylkeskommuner og kommuner kobler deltakelsen til ulike mål. I dette kapitlet beskriver vi datakilder og metode for å identifisere casene, samt andre datakilder som har vært benyttet i prosjektet.

2.1 Overordnet om metodisk tilnærming

Erasmus+ er et fleksibelt program, som kan brukes til å løse en bredde av utfordringer. I dette prosjektet trekker vi frem eksempler på ulike tilnærminger til Erasmus+ for å løse ulike typer mål, fremfor en kartlegging av bruken av Erasmus+ i sektoren, eller vurdering av hvor strategiske fylkeskommuner og kommuner er når det kommer til programmet

Som operasjonaliseringen i kap. 1.3 illustrerer, vil svarene på flere av de konkrete spørsmålene oppdragsgiver stiller (som type mål, forankring i plan eller strategi, samarbeidspartnere) variere mellom Erasmus+ prosjektene fylkeskommunen eller kommunen har fått tilskudd til gjennom programmet. Samtidig har oppdragsgiver presisert at de ønsker innsikt i hvordan, hvorfor og når programmet brukes strategisk, som fordrer innsikt i hvordan fylkeskommunene og kommunene forstår og vurderer deltakelsen i programmet.

Dette er årsaken til at vi har valgt en casebasert tilnærming til utredningen, der fylkeskommunen eller kommunen utgjør caset. I to fylkeskommuner og tre kommuner har vi undersøkt nærmere hvordan de tilnærmer seg Erasmus+, herunder hvilke ulike mål de ønsker å løse med deltakelsen, hvordan arbeidet med Erasmus+ er forankret i strategier og planer, hvem de samarbeider med i de konkrete prosjektene de deltar i, hva slags utbytte de har av deltakelsen og hva slags planer de har for deltakelse framover.

En begrensning ved denne tilnærmingen er at den ikke fanger opp hele bredden av mål, aktiviteter eller samarbeidspartnere knyttet til kommunal sektors deltakelse i Erasmus+. Analysen gir likevel innsikt i ulike

fylkeskommuner og kommuners tilnærminger til Erasmus+ på organisasjonsnivå, som er i tråd med oppdragets formål.

Selv om vår hovedtilnærming i prosjektet er casestudier, har vi i rapporten også inkludert en kort breddeanalyse av deltakelsen i Erasmus+ i henholdsvis fylkeskommuner og kommuner. Denne er basert på gjennomgang av søknader til programmet og intervju.

2.2 Trinnvis tilnærming for å identifisere case

Fylkeskommunene og kommunene som er undersøkt i dette prosjektet er valgt på bakgrunn av at de bruker Erasmus+ på ulike måter. Som omtalt innledningsvis har vi ikke vurdert graden av strategisk forankring av Erasmus+ deltakelsen, men valgt fylkeskommuner og kommuner som til sammen viser en bredde i mål og utfordringer programmet kan brukes for å løse.

Vi har valgt ut casene gjennom en trinnvis prosess.

2.2.1 Trinn 1: Gjennomgang av godkjente søknader

Da utredningsarbeidet startet (våren 2025) hadde fylkeskommuner og kommuner søkt om og fått godkjent 68 ulike Erasmus+ prosjekter. Av disse var 65 av søknadene behandlet av HK-dir, og vi har fått tilgang til dem som kildemateriale i prosjektet.⁴

Som første trinn gjennomgikk vi alle søknadene vi fikk tilgang til, for å få oversikt over ulike måter Erasmus+ ble brukt på. Søknadene er utformet basert på en mal utarbeidet av EU-kommisjonen, og inneholder blant annet informasjon om hva slags type virksomhet som står som søker, hvilke utfordringer søker står i, som Erasmus+ er tenkt at kan bidra til å løse, konkrete mål for deltakelse og samarbeidspartnere, og gir dermed innsikt i variasjonen av bruk.

2.2.2 Trinn 2 Intervjuer

I trinn 2 intervjuet vi representanter fra alle 15 fylkeskommuner og åtte av kommunene som deltar i programmet. Formålet med intervjuene var å innhente tilleggsinformasjon som ikke kommer fram av søknader og for å få oppdatert informasjon om Erasmus+ deltakelsen. Flere søknader er noen år gamle. Intervjuene både supplerer og verifiserer informasjon fra søknadene. Konkret har vi blant annet stilt spørsmål om:

- Hvordan de ble kjent med programmet og hvorfor de deltar
- På hvilke måter de deltar i programmet, og hva de planlegger framover
- Strategisk forankring av deltakelse, herunder om det er skriftliggjort i planer eller strategier
- Hvem de samarbeider med og hvorfor
- Gevinster/Utfordringer ved programmet

Informantene i intervjuene har vært ansatte i fylkeskommunen eller kommunen som er ansvarlig for å følge opp Erasmus+ i sin virksomhet. I noen fylkeskommuner er dette ansvaret fordelt på flere, og her har vi enten

⁴ Erasmus+ inneholder både sentraliserte tiltak, som forvaltes av Europakommisjonen, og desentraliserte tiltak som er de tiltakene HK dir forvalter.

gjennomført gruppeintervju eller flere enkeltintervjuer. Informantene fikk tilsendt intervjuguide på forhånd, og selve intervjuet ble gjennomført på teams.

Selv om vi ikke har vurdert graden av strategisk forankring av Erasmus+ i den enkelte fylkeskommune eller kommune, brukte vi også intervjuene som en silingsmekanisme. Dersom respondenten tydelig uttrykte at deltakelsen i Erasmus+ var løsrevet fra strategiprosesser eller ildsjelbasert valgte vi å ikke gå videre med disse i utvelgelse av case.

2.2.3 Trinn 3: Casestudiene

Basert på dokumentgjennomgang og intervjuer beskrevet over, og etter diskusjon med oppdragsgiver, har vi valgt ut to fylkeskommuner og tre kommuner som illustrerer en variasjon i hvordan fylkeskommuner og kommuner tilnærmer seg Erasmus+. Kriterier for utvelgelse har primært vært at de skulle representere ulike tilnærminger til Erasmus+.

For disse fylkeskommunene og kommunene har vi gjennomgått søknadene til Erasmus+ mer i detalj, samt innhentet informasjon om deltakelse fra andre tilgjengelige kilder, eksempelvis prosjektbeskrivelser og nettsider. Vi har også gjennomgått relevante plan- eller strategidokumenter i disse fylkeskommunene og kommunene. I tillegg har vi gjennomført ytterligere intervjuer med respondentene fra disse fylkeskommunene og kommunene, for å få mer utdypende informasjon om deltakelsen.

2.3 Øvrig gjennomgang av utredninger og rapporter

Som en del av prosjektet har vi gjennomgått ulike policydokumenter, rapporter og utredninger som dreier seg om Erasmus+ programmet og fylkeskommuner og kommuners roller og ansvar i utdannings- og kompetanse/samfunnspolitikken. Vi har ikke gjennomført en fullstendig litteraturanalyse, men litteratur og dokumentasjon som er benyttet i prosjektet framgår av referanselisten bakerst.

3 Fylkeskommunens tilnærming til Erasmus+ i strategisk arbeid

Fylkeskommuner har ansvar for videregående opplæring for ungdom og voksne, men også en rolle som ansvarlig for regional kompetansepolitikk. I dette kapitlet beskriver vi fylkeskommunens tilnærming til Erasmus+, først overordnet og deretter gjennom to konkrete eksempler.

3.1 Overordnet om fylkeskommunes deltakelse i Erasmus+

Alle fylkeskommunene deltok i Erasmus+ programmet, på utredningstidspunktet (våren 2025). Tabellen viser oversikt over prosjektdeltakelsen fordelt på tiltakstype, med utgangspunkt i dokumentasjon gjort tilgjengelig for oss på utredningstidspunktet. De fleste fylkeskommunene har deltatt i/deltar i flere prosjekter.

Tabell 3.2. Erasmus+ tiltak og prosjekter i fylkeskommuner

Tiltakstype	Antall godkjente søknader
Læringsmobilitet (hovedtiltak 1)	28
Samarbeid mellom institusjoner og organisasjoner (hovedtiltak 2)	7
Totalt antall prosjekter	35

Kilde: HK-dir (innvilgede søknader våren 2025 som SØA har fått tilgang til, samt oversikt over innvilgede sentraliserte tiltak)

Note: Omfatter hele programperioden fram til våren 2025. Etter at utredningsarbeidet startet våren 2025 kan det ha blitt godkjente flere søknader som ikke er fanget opp av utredningen.

Fylkeskommunene har særlig omfattende deltakelse i Erasmus+ under hovedtiltak 1 læringsmobilitet. Våren 2025 har alle fylkeskommuner akkreditering for mobilitet innen fag- og yrkesopplæring. Flertallet har i tillegg akkreditering for mobilitet innen skole. Tre fylkeskommuner har akkreditering innen voksnes læring og én fylkeskommune har akkreditering innen alle de tre sektorene.

Når det gjelder hovedtiltak 2 deltar fem fylkeskommuner i samarbeidspartnerskap, og tre fylkeskommuner deltar i de større og sentraliserte partnerskaps tiltakene Innovasjonsallianse og Centres of Vocational Excellence (CoVE).⁵

3.2 Fylkeskommunens mål og Erasmus+

Denne utredningen skal bidra til økt kunnskap om hvordan Erasmus+ kan brukes som et verktøy for fylkeskommuner og kommuner, særlig i sin rolle som utdanningsmyndighet og utviklingsaktør.

Som utdanningsmyndighet har fylkeskommunen ansvar for videregående opplæring for ungdom og voksne. Dette omfatter studiespesialiserende retninger og fag- og yrkesopplæring. Fylkeskommunen er skoleeier for de offentlige videregående skolene i sitt fylke, og har arbeidsgiveransvar for skolepersonell.

Som regional utviklingsaktør er fylkeskommunen ansvarlig for å sette mål for fylkets utvikling innen prioriterte områder, i samarbeid med andre regionale utviklingsaktører. Fylkeskommunen har i forbindelse med regionreformen (2018) fått forsterket ansvar for regional utvikling, herunder ansvar for regional kompetansepolitikk (KMD, 2018). Som regional samfunnsutvikler og planmyndighet har fylkeskommunen også en rådgivende rolle overfor kommunene i deres samfunnsutviklingsarbeid.

3.2.1 Utdanningspolitiske mål og samarbeidspartnere

Basert på søknadene til Erasmus+ og intervju med fylkeskommunene framstår det som at mange fylkeskommuner kobler deltakelsen i programmet til utdanningspolitiske målsetninger som økt kvalitet på og gjennomføring i videregående opplæring. Å opprettholde høy kvalitet og sikre god gjennomføring i videregående opplæring kan forstås som et grunnleggende ansvar fylkeskommunene har, som følge av sin rolle som utdanningsmyndighet.

Koblingen til utdanningspolitiske mål finner vi særlig i søknadene om akkreditering for mobilitet innen skole og fag- og yrkesopplæring, og bekreftes av intervjuene. Det er imidlertid stor variasjon i hvordan læringsmobilitetstiltakene konkret brukes og begrunnes. Aktiviteten i prosjektet er utenlandsopphold, enten for en elev, lærling eller lærer, men hva utenlandsoppholdet fylles med av innhold, det vil si hva slags type kunnskap eller kompetanse utenlandsoppholdet skal bidra til, varierer.

Flere fylkeskommuner, med akkreditering innen studiespesialisering, prioriterer språkfagene, begrunnet i at søkertallene går ned. At elever og lærere får mulighet til å reise på læringsopphold i målspåklandet øker attraktiviteten til språkfagene, og styrker også språkkompetansen. Det er imidlertid også andre typer kompetanser fylkeskommunene vurderer at læringsopphold i utlandet kan bidra til. Fylkeskommunene uttrykker, gjennom søknadene til akkreditering for mobilitet innen studiespesialisering, at elevmobilitet, også kan bidra til å utvikle ferdigheter som f.eks. kritisk tenkning og generell livsmestring og andre ferdigheter som framgår av det relativt nye

⁵ Se kap. 1.2 for nærmere beskrivelse av tiltakene

lærerplanverket (fagfornyelsen)⁶. Flere fylkeskommuner holder målene med læringsmobilitet på et overordnet nivå i søknadene, som eksempelvis:

Styrke elevenes kompetanse slik at de i større grad gjøres i stand til å delta i et internasjonalt samfunns- og arbeidsliv

(søknad fra en fylkeskommune)

I intervju forteller noen av fylkeskommunene at de overlater til den enkelte videregående skole å operasjonalisere og konkretisere formålet med læringsoppholdene, herunder identifisere relevante skoler å besøke og konkretisere det faglige innholdet. Flere fylkeskommuner uttrykker i intervju at det er viktig å sikre at alle skoler kan tilby elevmobilitet til sine elever, nettopp fordi det oppfattes som attraktivt blant elevmassen. Flere bruker derfor akkrediteringsperioden for å bistå skoler, som per i dag ikke er aktive brukere av Erasmus+, til å benytte seg av mulighetene programmet gir. Flere fylkeskommuner har etablert og drifter nettverk mellom skolene for erfaringsdeling, som skal bidra til å mobilisere flere skoler til å delta.

Fylkeskommuner med akkreditering innen fag- og yrkesopplæring uttrykker også, gjennom søknadene, at læringsopphold er kvalitetsforbedrende på generelt grunnlag, og at internasjonal erfaring bidrar til å utvikle viktige ferdigheter som økt refleksjonsevne, selvstendighet og utholdenhet. Enkelte fylkeskommuner er mer spesifikke i sin bruk av læringsopphold, og ønsker eksempelvis å bruke det til at eleven/lærlingen tilegner seg kunnskap som i mindre grad er tilgjengelig i Norge. Begrunnelsene for å bruke Erasmus+ for å styrke fag- og yrkesopplæringen framstår i stor grad som utdanningspolitiske, og handler om at søkertallene går ned og at det inngår i fylkeskommunens ansvar som utdanningsmyndighet å sikre høy kvalitet og gjennomføring i fag- og yrkesopplæringen. Enkelte fylkeskommuner peker også på det kompetansopolitiske aspektet her – at det er viktig for det regionale arbeidslivet at fag- og yrkesopplæringen styrkes (omtales mer i neste avsnitt).

Når det gjelder fag- og yrkesopplæring, er det normalt slik at utdanningen består av to år i videregående skole, før eleven blir lærling, og går i lære i en lærebedrift i to år. Mange lærebedrifter har gått sammen for å etablere samarbeidsorgan for lærebedrifter (tidl. Opplæringskontor), som tar seg av del praktiske forhold ved læretiden. På samme måte som at noen fylkeskommuner overlater til den enkelte skole å operasjonalisere og konkretisere mobilitetstiltakene, er det en del fylkeskommuner som overlater til Samarbeidsorgan for lærebedrifter å operasjonalisere og konkretisere læringsopphold for lærlinger. Rent praktisk innebærer samarbeidet flere steder at det er opplæringskontoret som inngår avtaler med en utenlandsk bedrift, som den enkelte lærlingen kan få læringsopphold i. På samme måte som at fylkeskommuner bruker akkrediteringsperioden til å mobilisere flere skoler til å ta del i Erasmus+, er det fylkeskommuner som bruker akkrediteringen innen fag- og yrkesopplæring til å mobilisere opplæringskontor og lærebedrifter:

Opplæringskontor og godkjente lærebedrifter i fylket skal styrke og øke sin kompetanse, rutiner, kunnskap og motivasjon til å delta i internasjonalt samarbeid innen opplæring.

(søknad fra en fylkeskommune)

⁶ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagfornyelsen/>

I intervju utdyper fylkeskommunene at for å styrke interessen for Erasmus+ er det viktig at lærebedriftene selv forstår nytten av programmet, og innsikten får de best ved å være tett involvert i programmet.

3.2.2 Kompetansepoltiske mål og samarbeidspartere

Som utdanningsmyndighet og tilbyder av videregående opplæring er fylkeskommunen ansvarlig for å sikre kvalitet på og gjennomføring av utdanningene de tilbyr. I et slikt perspektiv er det naturlig å jobbe for at alle skoler deltar i Erasmus+ og at Erasmus+ tiltak brukes til å løfte ulike fagretninger, jf. avsnittet over.

Som kompetansepoltisk aktør, har fylkeskommunen i oppgave, i samarbeid med andre regionale utviklingsaktører, å drøfte kompetansepoltiske utfordringer og vurdere virkemidler og tiltak som kan bidra til å disse. I den sammenhengen ser vi at flere fylkeskommuner begrunner deltakelse i Erasmus+ ut fra at det kan fungere som et virkemiddel for å øke attraktiviteten til, eller innholdet i *utvalgte* utdanningsretninger.

I akkrediteringssøknadene til fag- og yrkesopplæring, er det flere fylkeskommuner begrunner styrkingen av fag- og yrkesopplæringen ut fra at det er høy etterspørsel etter fagutdannede i regionen. Ett eksempel her er følgende:

Mobilitet i utdanningen. Flere unge og voksne reiser ut, lærer og jobber i utlandet, bringer ny kompetanse, øker kvalitet og beriker innhold i fagopplæring, utvikler norsk næringsliv og bransjer.

(søknad fra en fylkeskommune)

Andre utdanningsretninger fylkeskommuner trekker fram at mobilitetstiltak kan bidra til å utvikle er STEM-fag⁷ og/eller digital kompetanse. Tiltakene er således de samme som omtalt i 3.2.1 men begrunnelsen for deltakelse er ulik.⁸

Det er særlig i det kompetansepoltiske perspektivet at samarbeid med andre regionale aktører i Erasmus+ står sentralt. I avsnittet over har vi pekt på at mange fylkeskommuner samarbeider med samarbeidsorgan for lærebedrifter i arbeidet med å styrke fag- og yrkesopplæringen. I enkelte fylkeskommuner er det også mål om å inkludere enkeltstående *lærebedrifter* – dvs. bedrifter som tar inn lærlinger.

Ut fra søknadene og prosjektbeskrivelser framstår det som at fylkeskommuner som deltar i samarbeidstiltakene i Erasmus+ særlig begrunner deltakelsen ut fra kompetansepoltiske mål. En type kompetansepoltisk mål er å sikre arbeidslivsrelevansen i utdanningssystemet – ikke bare i videregående opplæring, men i hele det regionale utdanningssystemet. Det er enkelte fylkeskommuner som jobber sammen med høyere utdanningsaktører i større strategiske partnerskap, med hensikt å utvikle innholdet i utdanningene i en retning som er arbeidslivsrelevant. (dette kommer vi mer tilbake til i casene, både Møre og Romsdal og Vestland deltar i slike partnerskap). I disse partnerskapene deltar også virksomheter fra det regionale næringslivet, fordi det er disse som skal nyttiggjøre seg kompetansen som utvikles, og de bidrar med innsikt i hva som kan gjøre utdanningene mer relevante for dem.

⁷ STEM står for Science, Technology, Engineering og Mathematics – dvs. naturvitenskap, teknologi, ingeniørvitenskap og matematikk.

⁸ Merk at det ikke nødvendigvis er snakk om enten eller, men det kan også være slik at deltakelse både begrunnes utdanningspoltisk og kompetansepoltisk.

Vi har også sett eksempler på at fylkeskommuner ønsker å bruke Erasmus+ som virkemiddel for å styrke kompetansen til personer som i dag står utenfor arbeidsmarkedet, slik at de kan inkluderes i arbeidsmarkedet. Dette er en annen type kompetansepolitisk mål, med vekt på inkludering. NAV har i nyere tid vektlagt fag- og yrkesopplæring som et sentralt kompetansespor for å kvalifisere personer som står utenfor arbeidslivet (se for eksempel SØA (2023)). I et kompetansepolitisk perspektiv er derfor NAV generelt en viktig samarbeidspartner. Vi har sett eksempler på fylkeskommuner som bruker Erasmus+, og spesifikt tiltaket samarbeidspartnerskap, til å forsterke samarbeidet med NAV. Logikken er at felles læringsopphold for ansatte bidrar til felles læring og felles forståelse for virksomhetenes muligheter og begrensninger, som igjen tilrettelegger for bedre samarbeid framover.

Både søknadene til Erasmus+ og intervjuene viser at enkelte fylkeskommuner bruker Erasmus+ aktivt for å utvikle fylkesadministrasjonen, herunder endre praksis og organisering. I mange fylkeskommuner er det utfordringer knyttet til at det er lite kunnskapsdeling på tvers av avdelinger, som kan motvirkes ved samarbeidsprosjekter, eksempelvis gjennom Erasmus+. Bruken av Erasmus+ i denne sammenhengen er ikke knyttet direkte til et konkret kompetansepolitisk mål, men fylkeskommunen bruker programmet som et virkemiddel for å utvikle fylkeskommunens rolle som kompetansepolitisk aktør.

3.2.3 Andre regionalpolitiske mål

Som regional samfunnsutvikler og planmyndighet har fylkeskommunen en rådgivende rolle overfor kommunene i deres samfunnsutviklingsarbeid. Intervjuer og dokumentstudier i dette prosjektet viser at enkelte fylkeskommuner ser det som en del av sitt regionale utviklingsansvar å mobilisere andre aktører til å delta i Erasmus+. Over har vi pekt på rollen fylkeskommunen tar i å mobilisere skoler og opplæringskontor til å ta del i Erasmus+. Flere fylkeskommuner legger også ressurser i å spre informasjon om programmet til kommuner, idrettsorganisasjoner og ungdomsorganisasjoner – som også er målgrupper for programmet. Dette arbeidet synliggjøres sjelden gjennom egne søknader til Erasmus+, ettersom fylkeskommunen i slike tilfeller ikke er direkte deltaker i programmet, men heller en tilrettelegger og formidler av muligheter, men intervjuer med fylkeskommunene viser at dette også er en tilnærming til Erasmus+ flere steder. Denne typen aktiviteter kommer også til uttrykk i internasjonaliseringsstrategier og planer (utdypes også nærmere i Vestland-caset, i kap. 3.3)

3.2.4 Forankring i planer og strategier

Det er stor variasjon i fylkeskommunenes planhierarkier. De fleste fylkeskommuner har utdanningspolitiske strategier eller planer, noen har kompetansepolitiske strategier eller planer, noen er i ferd med å utvikle nye strategier eller planer og er midt i prosesser. Vi har ikke undersøkt alle fylkeskommuners synliggjøring av bruk av Erasmus+ i alle strategier og planer. Vi har imidlertid sett at mange planer og strategier peker på utfordringer og mål snarere enn tiltak. Erasmus+ kan være forankret i en overordnet strategi eller plan, uten å være spesifikt navngitt. Gjennomgangen av fylkeskommunenes søknader til Erasmus+ viser at de gjennomgående forankrer Erasmus+ deltakelsen enten til nasjonale målsetninger og planer eller regionale målsetninger og planer eller begge, men hvilke planer eller strategier varierer med det enkelte prosjektet.

Vi har merket oss at enkelte fylkeskommuner har utarbeidet strategier for internasjonalisering, og disse er særlig interessante i konteksten av Erasmus+. Gjennom disse strategiene viser fylkeskommunene hvordan

internasjonale programmer kan brukes for å løse regionalpolitiske utfordringer, slik de kommer til uttrykk i andre overordnede regionale planer. Strategiene viser hva slags muligheter for internasjonal deltakelse som finnes, og i hvilke sammenhenger de er relevante regionalt og lokalt.

I disse strategiene har vi sett at internasjonal deltakelse begrunnes dels med at det gir tilgang til finansiering av utviklingsprosjekter, men også fordi det er et eget mål å styrke fylkets internasjonale kapasitet, i møte med en stadig mer internasjonal og globalisert samfunnsutvikling. I internasjonaliseringsstrategiene pekes det gjerne på Erasmus+ som et viktig virkemiddel for internasjonalisering i utdanningspolitikken. Vi ser av søknadene til Erasmus+ at flere fylkeskommuner begrunner deltakelse i Erasmus+ ut fra behovet om å styrke internasjonaliseringsarbeidet i skolen. Vår tolkning er deltakelse i internasjonalt samarbeid er et selvstendig mål som følge av at samfunn (og arbeidsliv) er preget av internasjonal innflytelse og større kulturelt mangfold.

3.3 To eksempler på ulike tilnærminger til Erasmus+ i strategisk arbeid i fylkeskommuner

I de påfølgende avsnittene beskriver vi to fylkeskommuners tilnærming til Erasmus+ i deres strategiske arbeid. Fylkeskommunene representerer litt ulike tilnærminger til Erasmus+, forstått som at de bruker tiltak til ulike typer mål. Til sammen eksemplifiserer bruken av Erasmus+ i disse fylkeskommunene at programmet gir mange muligheter for fylkeskommuner både i rollen som utdanningsmyndighet og som utviklingsaktør.⁹

3.3.1 Møre og Romsdal

Bakgrunn

Møre og Romsdal fylkeskommune har ansvar for 20 videregående skoler og Fagskolen i Møre og Romsdal. De fleste skolene tilbyr både yrkesfaglige og studieforberedende programmer. Fylkeskommunen deltar bredt i Erasmus+ og fylkeskommunen er akkreditert innen alle tre fagområder – skole, fag- og yrkesopplæring samt voksnes læring. Flere av skolene i fylket har også egen Erasmus+ akkreditering. Fylkeskommunen deltar også i en innovasjonsallianse (LeaderSHIP 2023-2027).

Forankring i strategier og planer

Internasjonalt samarbeid er en tydelig og strategisk prioritert del av fylkeskommunens virksomhet. Fylkeskommunen har utviklet en strategi for internasjonalt samarbeid der deltakelse i EU-program, herunder Erasmus+, fremheves som virkemidler for å gjennomføre politikk og fremme utvikling på prioriterte områder, blant annet i utdanningssektoren (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2022). Deltakelse i EU- eller EØS-programmer begrunnes blant annet i tilgangen det gir til ekstern finansiering og kompetanse i verdensklasse. Fylkeskommunen legger vekt på å følge utviklingen i EU/EØS-programmene tett, for å kunne koble egne prioriteringer til EUs satsinger. Internasjonaliseringsarbeid følges også opp med dedikerte ressurser i fylkesadministrasjonen. Fylkeskommunen deltar i flere andre internasjonale programmer utover Erasmus+.

⁹ Presentasjonen av fylkeskommunene gjengir ikke all deltakelse i Erasmus+ i full bredde, vi har vektlagt

Øke attraktiviteten til fag- og yrkesopplæringen

Arbeidet med internasjonalisering i utdanningssektoren er forankret både i fylkesstrategien for internasjonalt samarbeid (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2022) og i tidligere og nåværende fylkesstrategi for kvalitet i utdanning. I strategien for kvalitet i utdanning, framgår det at et mål er at alle skoler skal arbeide med internasjonalisering og at alle elever skal få mulighet til å delta i internasjonale programmer (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2023).

Et av satsingsområdene til fylkeskommunen, som kommer til uttrykk i akkrediteringssøknaden for fag- og yrkesopplæring og gjennom intervjuene, er å styrke fag- og yrkesopplæringen. Etter vår forståelse er satsingen relatert til behovet fylkeskommunen har for fagarbeidere, som følge av at de er et industrifylke med stor eksportrettet industri. Mange elever velger fag- og yrkesopplæring i Møre og Romsdal, men elevtallene synker generelt, så behovet for å styrke utdanningen er likevel aktuell.

I akkrediteringssøknaden framgår det at fylkeskommunen ønsker å legge til rette for læringsopphold i utlandet både når yrkesfagelevne går på skole og i læretiden, for å øke attraktiviteten til og kvaliteten på fag- og yrkesopplæringen. Å etablere et konsortium der alle skoler som tilbyr fag- og yrkesopplæring deltar, framstår som et sentralt grep i denne sammenhengen:

Møre og Romsdal fylkeskommune har som mål at våre elever og lærlinger skal få mulighet til å skaffe seg internasjonal erfaring gjennom EU/Erasmus+ eller EØS-prosjekt. Vår ambisjon er at elevene og lærlingene gjennom deltakelse i Erasmus+, skal kunne tilegne seg verdifull fagkompetanse, styrket språk- og kulturkunnskap, samt utvikle ferdigheter og egenskaper som gjør de i stand til å bli aktive samfunnsborgere. Å kunne mobilisere egne skoler og opplæringskontor - og derigjennom kunne tilby vår ungdom relevant yrkesfaglig praksis i utlandet - er derfor en prioritert satsing for å øke kvaliteten i opplæringen og styrke læringsutbytte for deltakerne. I konsortiet vil elever og lærlinger fra en rekke ulike utdanningsprogram og fagområder få tilbud om relevant yrkesfaglig praksis i Europa gjennom sine respektive skoler eller opplæringskontor.

(Akkrediteringssøknad Møre og Romsdal)

I intervjuene kommer det fram at fylkeskommunen har jobbet særskilt med å øke omfanget av lærlingmobilitet, og har etablert en treårig prosjektstilling for å få til dette. Prosjektmedarbeideren har jobbet for å mobilisere samarbeidsorganene for lærebedrifter (tidligere opplæringskontor) til å ta større del i Erasmus+. På intervjutidspunktet var fylkeskommunen i prosess for å vurdere hvordan fylkeskommunen og samarbeidsorganene best kunne samarbeide framover for å sikre at lærlinger fikk tilbud om læreopphold i utlandet også framover.

Inkludering

Innen voksnes læring ser fylkeskommunen særlig på å bruke mulighetene i Erasmus+ for å bidra til å løse utfordringer med å kvalifisere personer som i dag står utenfor arbeid. Det er stort behov for arbeidskraft i fylket, slik det kommer til uttrykk fylkesstrategi for kompetanse og inkludering:

En av de største utfordringene Møre og Romsdal står overfor, er den demografiske utviklingen de neste tiårene. Svak befolkningsvekst, synkende elevtall og en stadig aldrende befolkning gjør at kompetansebehov i arbeidslivet er forventet å øke. Et avgjørende bidrag for å kunne snu

utviklingen er derfor å kvalifisere flere som står i utenforskap og gi dem varigtilknytning til arbeidslivet.

(Fylkesstrategi for kompetanse og inkludering, Møre og Romsdal)

Møre og Romsdal har som ett av fire overordnede utviklingsmål å være et inkluderende fylke, og samarbeid med andre aktører som jobber med inkludering av voksne er fremmet som en sentral strategi i *Fylkesstrategi for kompetanse og inkludering* (Møre og Romsdal fylkeskommune, 2024). Selv om Erasmus+ som tiltak ikke er omtalt eksplisitt i strategien, er arbeidet likevel forankret i de samme målene som er løftet fram i fylkesstrategien. Satsingen er også begrunnet i fullføringsreformen (KD, 2020) og den nye opplæringsloven (KD, 2023), som innebærer forsterkede rettigheter for voksne til å fullføre en videregående opplæring.

Møre og Romsdal fylkeskommune viser i sin søknad om akkreditering innen voksnes læring, at fylket inngår i et nasjonalt pilotarbeid om utvikling av modeller for kvalifiseringsløp i samarbeid med NAV Møre og Romsdal. Dette arbeidet er nasjonalt finansiert og springer ut av Arbeids- og inkluderingsdepartementets satsing på tettere samarbeid mellom fylkeskommuner og NAV (NAV, u.d.). I samarbeidsavtalen (2023) uttrykkes en intensjon om at NAV Møre og Romsdal og fylkeskommunen skal samarbeide om internasjonale prosjekter, og fylkeskommunen peker på at en eventuell Erasmus+-akkreditering vil være et sentralt virkemiddel i dette samarbeidet.

Konkret ønsker fylkeskommunen å bruke Erasmus+ tiltak for å styrke arbeidet med kvalifisering, og utvikle en «brukerreise» for voksne fram mot et individuelt tilpasset kvalifiseringsløp. Deltakelse i Erasmus+ gjør at fylkeskommunen kan undersøke hvordan andre land jobber med problemstillingen, herunder systemer og strukturer fylkeskommunen kan lære av.

I forbindelse med søknaden om akkreditering innen voksnes læring i Erasmus+, har Møre og Romsdal fylkeskommune etablert et bredt konsortium med Karriere Møre og Romsdal, syv ressursentre for voksne og NAV. Kommuner og kommunale voksenopplæringsentre er også tiltenkt å delta. Fylkeskommunen har en sentral rolle i å bygge nettverk og styrke samarbeidet for å gi voksne tilgang til utdanning og arbeid. Arbeidet er startet med å samle aktører innen voksnes læring (integrering, karriereveiledning, oppfølgingstjenesten) og gjennomføre felles kompetansehevende læringsopphold. I akkrediteringssøknaden beskriver fylkeskommunen at de første læringsoppholdene har til hensikt å finne gode partnere og utvikle læringsaktiviteter for ledere og lærere, slik at ansatte og lærere fra alle organisasjonene som inngår i konsortiet kan delte på læringsaktiviteter og kompetansehevingstiltak etter hvert.

Arbeidslivsrelevans

Å øke arbeidslivsrelevans i utdanning framgår også som et sentralt satsingsområde som Erasmus+ tiltak kan bidra til å understøtte, og er noe Møre- og Romsdal framstår opptatt av. I søknaden om akkreditering innen skole og fag- og yrkesopplæring peker fylkeskommunen på et behov for å styrke samarbeid mellom utdanning og bedrifter for å øke arbeidslivsrelevansen i utdanningen.

Tiltaket var i liten grad operasjonalisert på søknadstidspunktet, og det framgår at fylkeskommunen ønsker å se nærmere gjennom programperioden hvordan aktørene i konsortiene kan utvikle konkrete prosjekter. Det handler delvis om å bruke Erasmus+ for å øke attraktiviteten til utdanninger som er særlig viktige

for arbeidslivet, herunder fag- og yrkesopplæringen, men også om å øke attraktiviteten til de såkalte STEM-fagene:

Vi skal ha et utdanningstilbud som fører til verdiskaping og nytenking, og utdanningstilbudet skal være tilpassa behova i arbeidslivet. slik som nedfelt i Fylkesplanen og økonomiplanen. Omstillingsbehovet i de tradisjonelle næringene stort, og arbeidet med dette er allerede i gang. Innovative teknologiske kompetansemiljø etableres i alle deler av fylket. Det er behov for mer og ny kompetanse spesielt innen realfag og teknologifag, entreprenørskap, jfr (FOI strategi) og der vi kan bygge på erfaringa vi har med samarbeid mellom skole og bedrifter. Vi har behov for at flere elever velger STEM-fagene, at de erfarer relevans og nytteeffekt av fagene i næringslivet slik at de ønsker å studere videre. Møre og Romsdal har for få innbyggere med høyere utdanning.

(Akkrediteringssøknader Møre og Romsdal)

I fylkeskommunens strategi for internasjonalt samarbeid framgår det at fylkeskommunen har mål om å delta i minst to EU/EØS-prosjekter hvert år. Ett sentralt prosjekt fylkeskommunen deltar i, i 2025, er et prosjekt finansiert av Erasmus+ programmet som heter LeaderSHIP (2023–2027). Fylkeskommunen omtaler prosjektet som et prestisjeprojekt innen Erasmus+. (Møre og Romsdal fylkeskommune, u.d.). Prosjektet dreier seg om maritime næringer, som er en sentral næring i fylket, og hvordan ulike utdanningsleverandører kan bidra til å sikre næringens behov for kompetanse.

Formålet med prosjektet er å utvikle et kunnskapsgrunnlag, kompetansestrategier og læreplaner som skal bidra til å møte nye kompetansebehov, særlig knyttet til digitalisering og grønn omstilling. Arbeidet retter seg spesielt mot maritim sektor, der behovet for kvalifiserte fagarbeidere er stort både i Norge og i Europa.

Fylkeskommunen deltar som tilbyder av fag- og yrkesopplæring, og i programperioden skal det testes ut nye opplæringstiltak blant annet i videregående opplæring. Maritim Forening Søre Sunnmøre (MAFOSS) deltar som regional partner og bidrar til lokal forankring mot næringslivet.

De øvrige partnerne består av utdanningsinstitusjoner, maritime klynger, næringsaktører og partene i arbeidslivet på europeisk nivå. Samlet skal partnerskapet bidra til å styrke relevansen i fag- og yrkesopplæringen og bedre koblingen mellom utdanning og arbeidsliv i maritim sektor.

Utbytte av deltakelse i Erasmus+

Møre og Romsdal fylkeskommune peker i intervju på at de får mye igjen for deltakelse i Erasmus+. Erasmus+ representerer en finansieringsmulighet til utvikling og initiativ som ligger i kjernen av fylkeskommunens ansvarsområder, herunder kvalitet i utdanning og arbeidslivsrelevans. Å kunne tilby læringsopphold i utlandet til elever og lærlinger øker attraktiviteten til studiene som tilbyr dette. De har eksempelvis sett et løft i søkere til fag- og yrkesopplæring, parallelt med at lærlingmobilitet har tiltatt – noe som er viktig for arbeidslivet som ønsker flere med fag- og yrkesopplæring.

Av andre gevinster – som ikke nødvendigvis var intenderte – er at siloer mellom ulike avdelinger og ansvarsområder i fylkeskommunen bygges ned. Ved å samle ulike deler av fylkeskommunen til felles læringsopphold i utlandet får deltakerne felles forståelse av hverandres utfordringer og muligheter, som

gjør at de jobber bedre sammen, i tillegg til at de får læring og inspirasjon gjennom besøk til andre land.

Møre og Romsdal fylkeskommune benytter seg bredt av Erasmus+, og bruker både mobilitetstiltak og sentraliserte tiltak for å løse store kompetansepolitiske utfordringer i fylket.

3.3.2 Vestland

Bakgrunn

Vestland fylke ble etablert i 2020 og består av tidligere Hordaland og Sogn og Fjordane. Vestland fylkeskommune er skoleeier for 45 videregående skoler, hvorav flere har egne akkrediteringer. Vestland fylkeskommune har akkreditering for fag- og yrkesopplæring og voksnes læring, og deltar også i ett Centres of Vocational Excellence (H2CoVE)

Forankring i strategier og planer

Vestland fylkeskommune har et overordnet samfunnspolitisk perspektiv på sin innsats i Erasmus+, og vurderer det som et viktig virkemiddel for regional samfunnsutvikling. Arbeid med internasjonalisering og Erasmus+ er forankret i utviklingsplanen (Vestland fylkeskommune, 2024), og fylkeskommunen har også utarbeidet en egen strategi for internasjonalt samarbeid (Vestland fylkeskommune, 2020). I denne framgår det at Erasmus+ er ett av tre prioriterte EU-program som fylkeskommunen skal satse på.

Vestland fylkeskommune bruker Erasmus+ aktivt i sitt strategiutviklingsarbeid. Årlig legger de en handlingsplan der Erasmus+ og andre internasjonale programmer inngår som et mulig verktøy inn i prosjekter og satsninger.

Styrke samarbeid mellom ansatte i administrasjonen som jobber med kompetanse eller utdanning

Vestland fylkeskommune har organisert arbeidet med kompetanse, utdanning og inkludering på tvers av flere avdelinger som samlet skal bidra til regional utvikling. Fylkeskommunen ønsker blant annet å bruke Erasmus+ til å utvikle bedre samarbeid mellom disse avdelingene:

- Avdeling for opplæring og kompetanse har ansvar for videregående opplæring og livslang læring. Den skal støtte skolene i rollen som samfunnsutviklere, samarbeide med næringslivet om læreplaner og utvikle kvalitets- og kompetansearbeidet i sektoren.
- Avdeling for innovasjon og næringsutvikling skal fremme nærings- og lokalsamfunnsutvikling, kompetanse i arbeidslivet og innovasjon. Seksjon for forskning, kompetanse og internasjonalisering leder *Kompetanseforum Vestland*, som samordner kunnskapsgrunnlag og tiltak for å møte arbeidslivets behov. Seksjonen mobiliserer også andre aktører til deltakelse i EU-programmer.
- Avdeling for kultur, idrett og inkludering har fått et utvidet ansvar etter regionreformen og skal styrke fylkeskommunens arbeid med integrering. Avdelingen skal blant annet bidra til at flyktninger og innvandrere blir kvalifisert for arbeidslivet og dekker regionale kompetansebehov.

Til sammen utgjør disse avdelingene fylkeskommunens hovedstruktur for arbeid med utdanning, kompetanse, næringsutvikling og inkludering.

Vestland fylkeskommune beskriver i intervju at samarbeidsprosjektene gir frihet til å tenke innovativt om både næringslivet og tjenester. Søknadene

oppleves som åpne, slik at de har mulighet til å tilpasse prosjekter etter behov og strategiske planer.

Mobilisere andre aktører til deltakelse

Vestland fylkeskommune har et bredere internasjonalt engasjement enn det som framkommer av direkte deltakelse i ulike tiltak. I strategien for internasjonalt samarbeid framkommer det at fylkeskommunen aktivt skal trekke andre aktører med i internasjonale samarbeidsprosjekter og bidra til at skoler, bedrifter, kommuner, kultursektoren og frivillig sektor i større grad tar i bruk EU-program som virkemidler i sitt eget strategi- og utviklingsarbeid:

Fylkeskommunen skal mobilisere kommunar, bedrifter, kultursektoren, skular og frivillig sektor til å ta i bruk EU-program som verkemiddel i sitt eige utviklingsarbeid. Dette kan til dømes gjerast gjennom å koordinere regionale og lokale samarbeidsarenaer og nettverk for å styrke kunnskap og kompetanse om internasjonalt samarbeid. Dei fleste små og mellomstore kommunane har ikkje kapasitet eller god nok informasjon og kompetanse til å delta i europeisk samarbeid. Her vil fylkeskommunen ta eit ansvar for rettleiing.

(Strategi for internasjonalt samarbeid, Vestland)

Vestland spiller dermed en rolle som rådgiver og tilrettelegger for andre parter, spesielt kommuner og videregående skoler. De peker i intervju på at de har god erfaring med å hjelpe kommunene med å søke småskalapartnerskap, slik at disse kan bygge erfaring og få eierskap til egne prosjekter, og de bruker også mye ressurser på å tilrettelegge for videregående skoler.

Fylkeskommunen peker på at mange av kommunene har trange økonomiske vilkår. I den sammenheng er EU-prosjekter en måte å skape økonomisk handlingsrom for å tenke nytt og innovativt.

Arbeidslivsrelevans

På utredningstidspunktet (2025) var Vestland fylkeskommune i prosess med å utarbeide en plan for verdiskaping og kompetanse, og fylkeskommunens kompetansepolitikk var dermed ikke skriftliggjort. I regional planstrategi framgår imidlertid at samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner er viktig:

Samarbeid mellom utdanningsinstitusjonar og arbeidsliv er avgjerande for å finne kompetansegapa, og såleis sikre privat og offentleg sektor sine behov for rett kompetanse og arbeidskraft.

(Regional planstrategi, Vestland)

Dette begrunner trolig fylkeskommunens deltakelse i ett Centres of Vocational Excellence i Erasmus+, som har som mål om å utvikle den yrkesfaglige kompetansen som kreves for hydrogenøkonomien, H2cove.¹⁰

Hydrogen Centres of Vocational Excellence (H2CoVE) er et europeisk samarbeidsprosjekt som skal bidra til å dekke det økende behovet for spesialisert kompetanse innen hydrogensektoren. Prosjektet tar utgangspunkt i at mangel på relevant kompetanse kan bli en flaskehals for innovasjon og forsinke overgangen til en hydrogenbasert økonomi.

Gjennom samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, næringsliv og regionale myndigheter skal H2CoVE utvikle opplæringsprogrammer, etter- og videreutdanningstiltak og arenaer for kunnskapsdeling. Målet er å etablere

¹⁰ <https://h2cove.eu/>

robuste kompetanseøkosystemer som er tilpasset behovene i hydrogenindustrien, både i partnerregionene og på europeisk nivå. Prosjektet skal dermed bidra til å styrke Europas posisjon innen hydrogeninnovasjon, samtidig som det understøtter verdiskaping og grønn omstilling.

Vestland fylkeskommune er prosjektkoordinator og har dermed en sentral rolle i den overordnede gjennomføringen av prosjektet. Høgskulen på Vestlandet leder det regionale delprosjektet, som også omfatter Fagskulen Vestland, Høgskulen Vestlandet og næringslivsaktører; Saga Fjordbase, Sustainable Energy AS. Vestland skal, på lik linje med de øvrige partnerregionene, bygge opp regionale strukturer for yrkesfaglig opplæring og gjennomføre tiltak som dekker framtidige kompetansebehov i hydrogenindustrien.

Bakgrunnen for fylkeskommunens engasjement er at riktig kompetanse vurderes som en forutsetning for å lykkes med det grønne skiftet. Vestland er fylket med størst planlagt produksjonskapasitet for hydrogen i Norge, og prosjektet ses som et viktig virkemiddel for å realisere og skalere en regional verdikjede for hydrogen.

Fylkeskommunen forteller i intervju at samarbeidet mellom partene i CoVE-prosjektet startet i et ordinært samarbeidsprosjekt i Erasmus+, og at de brukte dette samarbeidsprosjektet som forprosjekt, hele tiden med ambisjoner om å få et CoVE-prosjekt fra EU

Utbytte av deltakelse

Vestland fylkeskommune har deltatt i Erasmus+ i flere år, og fortsetter deltakelsen fordi de opplever gode resultater. Arbeidet med Erasmus+ har utviklet seg gjennom over tid. Motivasjonen har vært å jobbe tverrsektorielt, tenke helhetlig og gradvis utvide bruken. Internasjonalisering er sterkt integrert i organisasjonen, og fylkeskommunen opplever at det er viktig å bruke ressurser på å få andre aktører til å delta.

3.4 Oppsummering

Funnene våre viser at fylkeskommunene har ulike tilnærminger til hva deltakelsen i Erasmus+ skal bidra til, men overordnet gjenspeiler deltakelsen de rollene de har som utdanningsmyndighet og som regional utviklingsaktør med ansvar for regional kompetansepolitikk. Alle fylkeskommuner deltar i Erasmus+ (våren 2025), og deltakelsen er særlig omfattende i hovedtiltak 1 (læringsmobilitet) gjennom akkrediteringer, mens færre deltar i partnerskap (hovedtiltak 2) og sentraliserte tiltak.

Mange fylkeskommuner kobler deltakelsen i programmet til utdanningspolitiske mål som kvalitet, gjennomføring og attraktivitet i videregående opplæring (bl.a. språkfag og fag- og yrkesopplæring). Andre bruker også Erasmus+ mer målrettet mot kompetansepolitiske mål, for eksempel arbeidslivsrelevans i utdanning, styrking av prioriterte fagområder (fagarbeidere, STEM/digital kompetanse) og inkludering gjennom kvalifisering av voksne utenfor arbeidslivet.

Samarbeidet rundt Erasmus+ regionalt reflekterer disse målene. Innen utdanningspolitikken samarbeider fylkeskommunene særlig med videregående skoler og samarbeidsorgan for lærebedrifter, men for å løse kompetansepolitiske utfordringer samarbeider fylkeskommunen også med høyere utdanningsaktører, næringsliv og NAV.

Casene illustrerer ulike tilnærminger til programdeltagelsen. Både Møre og Romsdal og Vestland bruker Erasmus+ bredt for å møte utdannings- og kompetansepoltiske utfordringer i fylket.

Gjennomgående framstår deltakelse forankret i regionale eller nasjonale planer eller strategier, men hvilke planer varierer. Enkelte fylkeskommuner har utarbeidet internasjonaliseringsstrategier og/eller handlingsplaner der Erasmus+ pekes på som et virkemiddel for internasjonalisering. Dette gjelder også de to casene, Vestland og Møre og Romsdal.

4 Kommuners tilnærming til Erasmus+ i strategisk arbeid

Kommuner har ansvar for barnehager og grunnskoler, i tillegg til et overordnet ansvar for lokal samfunnsutvikling. I dette kapitlet beskriver vi kommunenes tilnærming til Erasmus+, først overordnet, deretter gjennom to konkrete eksempler.

4.1 Overordnet om kommunenes deltakelse i Erasmus+

Våren 2025 var det 25 kommuner som deltok i Erasmus+ på en eller annen måte.¹¹ Tabellen viser oversikt over prosjektdeltakelsen fordelt på tiltakstype, med utgangspunkt i dokumentasjon gjort tilgjengelig for oss på utredningstidspunktet. Tre kommuner deltok med flere enn ett prosjekt.

Tabell 3.2. Erasmus+ prosjekter i kommuner, fordelt på tiltakstype

Tiltakstype	Antall prosjekter
Læringsmobilitet (hovedtiltak 1)	21
Samarbeid mellom institusjoner og organisasjoner (hovedtiltak 2)	7
Totalt antall prosjekter	28

Kilde: HK-dir (innvilgede søknader våren 2025 som SØA har fått tilgang til)

Note: Omfatter hele programperioden fram til våren 2025. Etter at utredningsarbeidet startet våren 2025 kan det ha blitt godkjente flere søknader som ikke er fanget opp av utredningen.

Kommuner deltar i stor grad i hovedtiltak 1, læringsmobilitet. Av de 22 kommunene som deltar her er 14 akkrediterte for mobilitet, mens de øvrige åtte deltar gjennom enkeltstående mobilitetsprosjekter, i hovedsak på skoleområdet.¹² Flere kommuner deltar gjennom partnerskap, først og fremst

¹¹ Ekskludert «kommunekurs», dvs. et forberedende kurs for kommuner som ønsker kompetanseheving for økt internasjonalisering i opplæring og utdanning. Kurset ble gitt av HK-dir, men tilbys ikke lengre.

¹² En kommune har enkeltstående mobilitetsprosjekt innen fag- og yrkesopplæring. Dette skyldes at denne ene kommunen også er lærebedrift, og har organisert arbeidet med å følge opp lærlinger

småskala partnerskap, som er en tiltakstype rettet mot nye og uerfarne søkere.

4.2 Kommunens mål og Erasmus+

Kommuner har ansvar for en rekke kommunale tjenester, men i konteksten av Erasmus+, er ansvaret for barnehage og grunnskoleopplæring særlig viktige. Grunnskoleopplæring omfatter også voksne som har behov for det. Kommuner har også et ansvar for lokal samfunnsutvikling.

Basert på gjennomgang av søknadene til Erasmus+ er det et stort spenn i bruken av Erasmus+, og bruken framstår som mer konkret og avgrenset i kommunen sammenliknet med fylkeskommunen. Etter vår vurdering er dette en naturlig konsekvens av at kommunens oppgaver og roller er mer konkrete enn en fylkeskommune, i alle fall når det kommer til utviklingsrollen.

Som følge av stort spenn og variasjon i bruken av Erasmus+ blant kommuner er det utfordrende å skulle oppsummere bruken på et overordnet nivå. Basert på søknadene ser vi imidlertid at det også her går et grovt skille mellom utdanningspolitiske begrunnelser og samfunnspolitiske begrunnelser. Basert på søknader og intervju framgår det også at mange kommuner er i en «oppstartsfasen», i den forstand at de først i inneværende programperiode har blitt oppmerksomme på mulighetene i Erasmus+. Flere kommuner bruker derfor deltakelse i Erasmus+ som en læringsarena, for å forstå mer om hvordan tiltak i Erasmus+ kan brukes strategisk for å løse utfordringer de har.

4.2.1 Utdanningspolitiske mål

På samme måte som fylkeskommuner har et generelt overordnet utdanningspolitisk ansvar for å sikre kvalitet i videregående opplæring, har kommuner et generelt overordnet ansvar for å sikre kvalitet i barnehage og i grunnskoleopplæring. Basert på søknadene framstår det som mye av Erasmus+ deltakelsen er begrunnet i disse overordnede målene.

En rekke kommuner bruker mobilitetstiltak i Erasmus+ for å styrke kompetansen til pedagoger eller andre ansatte, men hva slags kompetanse varierer mye. Mangfold og inkludering er temaer som går igjen, i tillegg til digitalisering, teste nye læringsarenaer og arbeid med flerspråklighet. Vi har også sett eksempler på kommuner som begrunner deltakelsen i Erasmus+ ut fra et behov for å forbedre de organisatoriske rammene i kommunen, eksempelvis til å styrke samarbeidet mellom de ulike enhetene i kommunen som jobber med barn- og unge eller styrke profesjonsfellesskap og felles metodeutvikling mellom pedagoger.

Kommunene vurderer at det å gi mulighet for ansatte å reise ut for å lære av andre land både bidrar til økt kvalitet på det pedagogiske opplegget, og til å øke attraktiviteten til læreryrket.

4.2.2 Samfunnspolitiske mål

Basert på søknadene til Erasmus+ ser vi videre at mange kommuner nyttiggjør seg Erasmus+ for å løse lokale samfunnsutfordringer. Søknadene viser at tiltakene brukes bredt. Erasmus+ sees i sammenheng med integreringsutfordringer, til å skape bedre sammenheng mellom utdanningstilbudet og næringslivets behov for kompetanse, og å til å styrke næringssspesifikk kompetanseheving. Det framstår som at særlig integrering er

til kommuneadministrasjonen. Kommunen fungerer i denne sammenheng på samme måte som samarbeidsorgan for lærebedrifter. En av kommune er akkreditert for mobilitet i voksnes læring.

et tema som ofte går igjen, når det dreier seg om disse bredere samfunnspolitiske utfordringene.

4.2.3 Forankring i planer og strategier

På samme måte som i en fylkeskommune er det variasjoner i kommuners planer og strategihierarkiene. Vi har merket oss at også enkelte kommuner har utarbeidet internasjonale strategier. Av de vi har sett på, framgår det at kommunene begrunner deltakelse i ulike internasjonale program fordi det kan være en kilde til finansiering av utviklingsprosjekter innenfor en bredde av områder. Dette peker på en viktig utfordring i kommunal sektor – nemlig at det er en sektor som på generelt grunnlag har lite ressurser til å drive utviklingsarbeid – samtidig som utviklingsarbeidet på mange måter er utømmelig. Svært mange kommuner, særlig de minste, har utfordringer nok med å klare å håndtere de lovpålagte oppgavene de har (Menon, 2022).

4.3 Tre eksempler på tilnærminger til Erasmus+ i strategisk arbeid i kommuner

I de påfølgende avsnittene beskriver vi tre kommuners tilnærming til bruk av Erasmus+ i strategisk arbeid. Kommunene tilnærmer seg Erasmus+ på ulike måter, og bruker også programmet for å løse ulike type mål. Stranda bruker Erasmus+ for å inkludere arbeidsinnvandrere i kommunen bedre, Alver bruker Erasmus+ for å styrke lokalt næringsliv og Lørenskog bruker programmet til kompetanseheving hos sine ansatte innen flere områder. Til sammen eksemplifiserer disse tre kommunene at Erasmus+ er et fleksibelt program som gir mange muligheter for kommuner både i rollen som utdanningsmyndighet og tjenesteleverandør, og i den mer samfunnspolitiske rollen.

4.3.1 Stranda

Bakgrunn

Stranda kommune er en liten kommune i Møre og Romsdal, med omtrent 4 300 innbyggere. Kommunen har stor arbeidsinnvandring, særlig fra Litauen, Polen og Ukraina. I 2025 utgjorde arbeidsinnvandring fra disse landene 14 prosent av befolkningen i kommunen (SSB, 2025). Stranda har mange arbeidsplasser¹³ og stort underskudd på arbeidskraft.

Målet er å integrere arbeidsinnvandrere

Kommunen er akkreditert for mobilitet, og målet med Erasmus+ deltakelsen er å i bedre integrasjon av arbeidsinnvandrere.

Kommunen valgte å vektlegge inkludering av litauiske arbeidsinnvandrere i første omgang. Etter et forberedende besøk, reiste en stor gruppe fra kommunen til Litauen, og besøkte ulike deler av barne- og oppvekstsektoren der. Besøket bidro til økt forståelse for bakgrunnen til arbeidsinnvandrerne, som igjen bidrar til at kommunen kan heve kvaliteten på det kommunale tjenestetilbudet til denne gruppen. Samarbeidet med Litauen har også resultert i et samarbeid der ungdomsskolen sender elever som tar valgfaget internasjonalt samarbeid, til Litauen hvert år. Kommunen får også besøk fra Litauen, fordi de ønsker å lære av de nordiske landene.

¹³ Næringsmiddelindustri, Pizzafabrikken (Grandiosa), Stranda spekeskinke, møbelindustri, lakseproduksjon mv.

Forankring i strategier og planer

Å inkludere innvandrere i lokalsamfunnet er en viktig målsetning for kommunen, og uttrykkes også i kommuneplanens samfunnsdel:

Dei fleste innvandarane i kommunen kjem i dag frå Litauen og Polen. Integrasjon av både arbeidsinnvandrere og flyktningar er ei utfordring som må handterast for å sikre at folk buset seg permanent og får tilknytning til staden. Dette gjeld særskild i arbeidslivet, men også i skular, helsetilbod, fritid og andre sentrale arenaer

(Kommuneplanens samfunnsdel, Stranda kommune)

Stranda Kommune peker i akkrediteringssøknaden på at de har hatt en lang og inkluderende prosess for å komme fram til mål og prosjekt i Erasmus+.

I 2020 deltok kommunen i utviklingsprogrammet Absolutt, ledet av KS, som skal gi kommuner og fylkeskommuner økt forståelse for deres ansvar innen barnehage, skole og oppvekst. I 2021-2022 deltok Stranda også i en kursrekke i regi av HK-dir. Kursrekken hadde som mål å øke deltakelsen i Erasmus+ i kommunesektoren. En bredt sammensatt arbeidsgruppe fulgte opp deltakelsen i begge programmene.¹⁴

Gjennom disse initiativene fikk kommunen både inspirasjon og erfaringer som var direkte relevante for Erasmus+. De hadde allerede utviklet ideer og aktiviteter som passet under Erasmus+-paraplyen, og arbeidsgruppen som ble etablert i denne fasen kunne ta arbeidet videre. På bakgrunn av dette søkte kommunen akkreditering for mobilitet innen grunnskole og barnehage i Erasmus+.

Arbeidsgruppen som utformet akkrediteringssøknaden og deltok i Absolutt-programmet og HK-dirs kursrekke, besto av representanter fra ulike deler av kommunen (ref. fotnote 13), og prosessen ble kjennetegnet av bred involvering. Det har vært flere runder med informasjon og høringer i forbindelse med akkrediteringssøknaden, både blant ansatte og politikere. Arbeidet er også konkretisert i et eget strategisk dokument: Strategisk plan, oppvekst i Stranda kommune -internasjonalisering. I denne kommunen har dermed deltakelse i Erasmus+ bidratt til at internasjonalisering har fått en større strategisk betydning for kommunen enn den hadde tidligere.

Utbytte av deltakelse

I intervjuene trekkes denne inkluderende og systematiske prosessen frem som et suksesskriterium for deltakelsen. Kommunen opplever å få mye igjen for innsatsen, og ser særlig verdien i at kommunalt ansatte kan reise ut og lære av andre land. Selv om det tok tid å forstå mulighetsrommet i Erasmus+-akkrediteringen, var det liten tvil om at kommunen skulle søke når de først så potensialet.

Kommunen opplever særlig at barna til arbeidsinnvandrerne fra Litauen har blitt bedre integrert i lokalsamfunnet på bakgrunn av aktiviteter i Erasmus+, og også at barne- og omsorgstjenesten kan være en bedre støtte for denne gruppen sammenliknet med tidligere fordi de forstår målgruppen bedre etter læringsopphold.

¹⁴ Ordfører, Kommunaldirektør, leder av hovedutvalget for oppvekst og kultur, kommunalsjef oppvekst, en rektor fra ungdomsskolen, en styrer fra en barnehage og hovedtillitsvalgt fra Utdanningsforbundet

Kommunen har en opplevelse av at jo mer aktiv man er innen Erasmus+ jo mer åpner mulighetsrommet opp, og at Erasmus+ gir god tilgang til midler for å finansiere aktivitetene.

4.3.2 Alver

Bakgrunn

Alver kommune er en mellomstor kommune på Vestlandet, med ca. 30 000 innbyggere. Alver kommune er prosjektleder for et samarbeidspartnerskap innen fag- og yrkesopplæringen i Erasmus.¹⁵ Det langsiktige målet med prosjektet er å sikre arbeidskraft til viktige, lokale næringer. Felles for partnerne (Norge, Nederland, Tyskland) er et stort antall arbeidsplasser innen industri – særlig knyttet til olje, gass, skipsfart og bygg- og anlegg – med et betydelig behov for yrkesfaglig kompetanse. Når deler av denne industrien gradvis fases ut og erstattes av grønnere energiproduksjon, blir det avgjørende at næringslivet kommuniserer sine behov i takt med utdanningsinstitusjonene, og at elevene får tilstrekkelig kunnskap om hvilke yrker det er relevant å satse på.

Prosjektet følges opp av kommunens samfunnsutviklingsavdeling. Denne avdelingen jobber med planer, næringsutvikling og kompetanse for industrien, og samarbeider tett med lokale bedrifter, næringslivsorganisasjoner, fylkeskommunen og offentlige aktører.

Styringsgruppen og referansegruppen består av henholdsvis kommunalsjef for oppvekst, områdedirektør oppvekst og undervisning, kommunalsjef samfunnsutvikling, daglig leder i næringsorganisasjon, samt daglig leder i tre bedrifter – som er dyktige på lærlinginntak. I prosjektet er det også etablert en prosjektgruppe bestående av ledere i fylkeskommunens oppvekstavdeling (en med ansvar for dimensjonering av fag på videregående opplæring, og en som har ansvar for rådgivningstjenesten), fra oppvekstavdelingen i kommunen, fra videregående skole og regionalt næringslag, samt prosjektleder. I tillegg er det etablert to arbeidsgrupper som jobber direkte med lærere, elever og næringsliv.

Målet er å sikre arbeidskraft til viktige, lokale næringer

Kjernen i prosjektet er å forberede elever innen fag- og yrkesopplæring på sitt første møte med næringslivet når de skal i praksis og læretid, slik at de ikke mister interesse og faller fra. Prosjektet handler også om utdanningsvalg og synliggjøring av muligheter det lokale næringslivet har å tilby framtidig arbeidskraft. Målgruppen for prosjektet går helt ned til ungdomsskoleelever i tillegg til videregående elever.

Det helt konkrete resultatet av prosjektet er et kompetanseprogram. Arbeidet er pågående, så innholdet i kompetanseprogrammet var fortsatt under utvikling på det tidspunktet utredningen ble gjennomført. På utredningstidspunktet var planen å teste ut ulike tiltak i større skala i alle samarbeidslandene, for så å høste erfaringer som vil deles på tvers.

I Norge er det to tiltak i kompetanseprogrammet som er under utprøving, og ett som skal prøves ut i løpet av høsten 2025. Det ene tiltaket er rettet mot lærere og teamledere¹⁶ i bedrifter, og skal gjøre dem i stand til å forberede elever som skal i praksis på en god måte, slik at de føler seg ivaretatt og ikke

¹⁵ Gjennom intervju fikk vi også klarhet i at kommunen har deltatt på et enkeltstående mobilitetsprosjekt, der representanter fra kommunen har reist på studietur i forbindelse med utredning om kjernekraftverk. Casebeskrivelsen omhandler imidlertid kun dette strategiske samarbeidsprosjektet.

¹⁶ Ansatte i bedriften som tar imot elever i praksis eller lærlinger

faller fra utdanningen. Et annet tiltak er å teste ut et kartleggings- og kommunikasjonsverktøy som skal hjelpe elever helt ned i ungdomsskolealder, med å reflektere rundt utdanningsvalg, og for å få mer innsikt i hva det innebærer å jobbe på ulike steder. Mange typer arbeidsplasser er ukjente for elever, slik at det er vanskelig å forstå at det kan være et aktuelt framtidig arbeidssted.

På utredningstidspunktet var kommunen i gang med å undersøke om de skulle etablere såkalte «lærlingteam» som kan reise rundt til ungdomsskoler for å fortelle om utdanningen. Tanken er at det er lærlingene selv som skal formidle rundt utdanningen og de ulike fagområdene, på bakgrunn av en hypotese om at det kan oppleves mer interessant og spennende for elevmassen med lærlinger framfor voksne. Dette tiltaket har nylig dukket opp som initiativ fra næringslivsaktørene som er partnere i Erasmus+ prosjektet, og har til hensikt å bidra til økt engasjement og interesse for å utdanne seg innen fag- og yrkesopplæringen.

Forankring i strategier og planer

Prosjektet er delvis en videreutvikling av et Interreg-prosjekt som kommunen deltok på, ledet av Vestland fylkeskommune. Fylkeskommunen er også partner i det nåværende prosjektet, i tillegg til aktører fra Nederland og Tyskland.

Erasmus+ prosjektet er godt forankret i kommunen og i fylkeskommunen. I søknaden framkommer det at prosjektet i Alver er forankret i den regionale planen for Innovasjon og næringsutvikling (2021-2033), der ett av fire satsingsområder er kompetanseutvikling i næringslivet. Arbeidet er videre forankret i strategisk næringsplan for Alver kommune der ett av tiltakene er «Rett kompetanse til morgendagens næringsliv», og Erasmus+ deltakelse nevnes eksplisitt. Arbeidet er videre forankret i kommunedelplan for oppvekst, der det framgår at et mål er å ruste barn og ungdom for framtiden, og ett tiltak er å «hjelpe unge til å ta bevisste utdanningsvalg». Det framgår av kommunedelplanen at ett innspill som kom i forbindelse med høringa var nettopp å se nærmere på samarbeid mellom næringsliv, videregående skole og ungdomsskolene:

I samband med høringa kom det inn eit innspel om å etablere ein ungdomsskulestrategi i samarbeid mellom næringsliv, videregående skule og ungdomsskulane. Strategien er tenkt å hjelpe elevene til å ta bevisste utdanningsval i retning av det kompetansebehovet næringslivet i regionen har behov for. Innspelet er vurdert å vere svært interessant, og det er difor lagt inn eit tiltak om å greie ut etablering av ein ungdomskulestrategi i planen.

(Kommunedelplan for oppvekst, Alver)

Utbytte av deltakelse

Kommunen opplever selv å ha fått stort utbytte av deltakelse i Erasmus+. Nettverket som har blitt skapt, mellom næringsliv og skoleledelse oppleves som svært nyttig i seg selv, og bidrar til å bygge forståelse mellom aktører som trenger kompetanse og aktører som tilbyr kompetanse lokalt. Kommunen mener også å se gode resultater av kartleggings- og kommunikasjonsverktøyet som har vært utprøvd noe tid.

4.3.3 Lørenskog

Bakgrunn

Lørenskog er en kommune med en befolkning på snaue 51 000 innbyggere. Kommunen ligger i Akershus fylke, bare 15 km unna Oslo. Befolkningen i

Lørenskog er sammensatt av mange ulike nasjonaliteter, der omtrent 65 prosent har innvandrerbakgrunn eller er barn av innvandrere. I skole og barnehage snakkes det 150 forskjellige språk. Kommunen deltok først i Erasmus+ gjennom et enkeltstående mobilitetsprosjekt, og søkte deretter akkreditering.

Målet er kompetanseheving

Lørenskog kommune har hatt kjennskap til Erasmus+ i mange år, fordi enkelte skoler i kommunen har deltatt i svært lang tid. Det var imidlertid først gjennom deltakelse i tidligere omtalte kursrekke i regi av HK-dir i 2023-2024, at kommunen ble oppmerksom på bredden av muligheter i programmet. De konkluderte med at de ønsket å gjennomføre et enkeltstående prosjekt for å øve på hvordan Erasmus+ kunne brukes for å løse utfordringer i kommunen.

Det første prosjektet var et enkeltstående mobilitetsprosjekt, knyttet til språkopplæring for minoritetsspråklige. Dette er et tema kommunen har jobbet med over lengre tid som følge av bredden av nasjonaliteter bosatt i kommunen. I søknaden beskriver kommunen blant annet at de jobber mye med særskilt språkopplæring i skolen (SNO), og har såkalte SNO-koordinatorer på alle skoler. Videre har skolene egne leseveiledere på skolene for å styrke begrepsinnlæring. De samarbeider videre med OsloMet om språkopplærende undervisning.

De var kjent med at den svenske byen Malmö hadde tilsvarende utfordringer med språkopplæring, og vurderte at det kunne være et interessant sted for ansatte i kommunen å besøke for å få ytterligere innspill til måter å forbedre dette arbeidet på.

Vi ønsker å lære fra Malmö kommune hvordan vi som skoleeier kan jobbe helhetlig og systematisk for å gi kvalitet i språkopplæringen til alle barn i Lørenskog-skolen. Malmö har lang erfaring i dette arbeidet og har tatt en del grep som kommune og skoleeier for å sikre kvaliteten.

(Akkrediteringssøknad Erasmus+)

Kommunen opplevde stort utbytte fra dette læringsoppholdet i Malmö, og søkte derfor akkreditering for mobilitet.

Lørenskog kommunes akkreditering dekker tre områder: mangfold, inkludering og praktiske læringsarenaer. Kommunen forteller i intervju at kommunen valgte en bred tilnærming til søknaden, for å kunne tilpasse innsats etter behov, og fordi de hadde behov for å utforske muligheter. Språkopplæring er ett av temaene innenfor mangfold og inkludering, og kommunen har fortsatt samarbeidet med Malmö.

På det tidspunktet utredningsarbeidet pågikk (2025) hadde kommunen samtaler med flere potensielle samarbeidspartnere de kunne sende ansatte på læringsopphold til. De planla læringsmobilitet for ansatte på 12 skoler og 15 barnehager skoleåret 2025/2026. Kommunen har også planer om elevmobilitet på ungdomstrinnet og ønsker å teste det ut på eldre barn på barnetrinnet.

Strategisk forankring i planer og strategier

Deltakelse i Erasmus+ er forankret i arbeidet med revideringen av kvalitetsplanen for barnehage og skole (Lørenskog kommune, u.d.), og i akkrediteringssøknaden framkommer det at det er viktig at det er sammenheng mellom satsingsområdene der og hva de ønsker å oppnå gjennom akkreditering.

Vi har vært opptatte av at vi ønsker å bruke Erasmus+ som en ekstra brekkstang for å implementere satsingsområdene i Kvalitetsplanen, og i en ny revidering av planen, skrives også internasjonalisering inn som et viktig element for å nå målene vi setter oss. Vi tror mobilitet hos barn og unge, samt hos ansatte, vil gi oss viktig lærdom på både personlig og organisasjonsmessig plan, og at vi får impulser, ideer og eksempler vi kan implementere i Lørenskog for å nå målene våre.

(Akkrediteringssøknad til Erasmus+)

I henhold til søknaden har kommunen også sett søknaden i sammenheng med mer overordnede kommunale strategier, som oppvekststrategien og kommuneplanen, og også resultater fra Ungdata og Elevundersøkelsen.

Utbytte av deltakelse

Kommunen sier i intervju at deltakelse i Erasmus+ bidrar til å gjøre Lørenskogskolen til en attraktiv arbeidsplass. For øvrig opplever kommunen at Erasmus+ deltakelse har et stort potensial knyttet til kompetanseheving generelt, både for ansatte og ungdom, for å få innspill til løsninger på lokale utfordringer.

4.4 Oppsummering

Kommuner tilnærmer seg Erasmus+ i strategisk arbeid, både som samfunnsutvikler og som leverandør av tjenester innen barnehage og grunnskoleopplæring, for barn og voksne.

Når det gjelder grunnskole og barnehage ser vi at mange kommuner tilnærmer seg Erasmus+ på tilsvarende måte som fylkeskommunene, det vil si at deltakelse i Erasmus+ begrunnes ut fra utdanningspolitiske mål, og brukes som virkemiddel for å utvikle kvaliteten i barnehager eller skoler. Kommunene bruker primært lærer- og ansattmobilitet som tiltak. Kommuner bruker også Erasmus+ til å oppnå samfunnspolitiske mål, eksempelvis integrering og til å styrke lokalt næringsliv. Kommuner bruker i stor grad tiltakene akkreditering for mobilitet, men flere deltar også i samarbeidsprosjekter. Flere kommuner deltar i Erasmus+ for første gang i denne programperioden.

På samme måte som for fylkeskommuner, avhenger samarbeidspartnere av det enkelte prosjektet. Alver, som er en av casene, samarbeider eksempelvis tett med det lokale næringslivet, som følge av prosjektets formål.

Av våre respondenter er det flere som peker på at programmet gir tilgang til finansiering for utviklingsprosjekter som ellers ville vært vanskelig å gjennomføre, og at det kan bidra til læring om internasjonalisering og samarbeid på tvers av landegrenser.

5 Oppsummering

Hovedproblemstillingen i denne utredningen, slik den er formulert av oppdragsgiver, lyder:

Hvordan tilnærmer ulike fylkeskommuner og kommuner seg bruken av Erasmus+ i sitt strategiske arbeid?

Hovedfunnet i rapporten er at ulike fylkeskommuner og kommuner tilnærmer seg Erasmus+ ulikt. Erasmus+ er et fleksibelt program som fylkeskommuner og kommuner tilnærmer seg både ut fra deres roller som utdanningsmyndighet og tjenesteleverandør – med sikte på å styrke kvaliteten på tjenestene de har ansvar for, men også ut fra deres rolle som samfunnsutviklere, med sikte på å løse bredere kompetansepoltiske eller samfunnspoltiske utfordringer.

Det er bred deltakelse fra fylkeskommunene, og de fleste deltar i minst to Erasmus+ tiltak, primært innenfor hovedtiltak 1 læringsmobilitet. Det er færre kommuner som deltar i Erasmus+, og de deltar i hovedsak gjennom ett tiltak hver.

Hva er de overordnede målsettingene i arbeidet med Erasmus+ i ulike fylker og kommuner?

Hvilke mål som settes for bruken av Erasmus+, avhenger av de regionale og lokale utfordringene og politiske prioriteringer, og det er derfor stor variasjon i hvilke mål og prioriteringer kommuner og fylker setter for sin deltakelse i programmet.

Overordnet kan vi skille mellom utdanningspolitiske mål og kompetanse/samfunnspoltiske mål.

Eksempler på mål innen utdanningspolitikken er å bruke Erasmus+ som virkemiddel for å utvikle kvaliteten i opplæring og utdanning. Å sikre gode tjenester (herunder utdanning og barnehage) er et overordnet forvaltningsansvar i kommuner og fylkeskommuner. Både elevmobilitet, lærermobilitet og ansattmobilitet for øvrig, er konkrete tiltak som benyttes for å styrke eller forbedre tjenestetilbudet. Utenlandsopphold gir deltakerne ny kunnskap, erfaring og perspektiver som styrker deres kompetanse. Muligheten til å delta i slike opphold kan også gjøre utdanningsprogrammer mer attraktive for elever og lærlinger. For skoler og administrasjoner kan læringsopphold bidra til økt attraktivitet som arbeidsgivere, ved at ansatte får faglig utvikling, utvider sine profesjonelle nettverk og bringer ny kompetanse tilbake til organisasjonen.

Vi ser også at både fylkeskommuner og kommuner bruker programmet som virkemiddel for å løse lokale og regionale kompetansepoltiske eller samfunnspoltiske utfordringer som for eksempel arbeidslivsrelevans og

inkludering av personer utenfor arbeidsmarkedet og integrering. Både fylkeskommuner og kommuner bruker også Erasmus+ tiltak til å styrke interne samarbeidsprosesser innen utdanning- og kompetanseområdene de har ansvar for.

Hvilke type lokale/regionale aktører anser fylker og kommuner som viktige samarbeidsaktører i arbeidet med Erasmus+ og hvordan involveres eventuelt disse?

Fylkeskommuner og kommuner samarbeider med andre regionale eller lokale aktører i Erasmus+, som eksempelvis høyere utdanningsinstitusjoner og NAV. Hvilke aktører de samarbeider med avhenger av det konkrete prosjektet. Det er særlig prosjekter med kompetansepoltiske eller samfunnspolitiske målsetninger, der slikt samarbeid er viktig, fordi samarbeidspartnerne da har en sentral rolle for at mål oppnås. Enkelte fylkeskommuner er også opptatt av å mobilisere til deltakelse i Erasmus+, uten at det er et direkte samarbeid om felles mål. Fylkeskommuner jobber både for å mobilisere skoler, opplæringskontor, lærebedrifter, andre kommuner samt ungdoms- og idrettsmiljøer til å delta i programmet.

I hvilken grad og hvordan er arbeidet med Erasmus+ forankret og synliggjort i satsninger, strategier og planer på lokalt/regionalt nivå?

Vi har ikke inngående undersøkt den strategiske forankringen i strategier og dokumenter for alle Erasmus+ prosjektene som pågår i kommunal sektor, men de fem casene som er trukket fram har tydelig forankret sin deltakelse i Erasmus+ i planer og strategier. Blant våre caser er det flere som enten har utarbeidet internasjonale strategier, eller planlegger å utarbeide internasjonale strategier, for å ha et enda mer overordnet perspektiv på hvordan internasjonale programmer, som eksempelvis Erasmus+, kan bidra til å løse lokale eller regionale mål.

Hvilke muligheter ser deltakende kommuner /fylkeskommuner for bruk av Erasmus+ som de planlegger å utforske/bruke når det gjelder Erasmus+?

Fylkeskommunene og kommunene som deltar i programmet i nåværende periode har ulik erfaring med Erasmus+; noen har deltatt i programmer i en årrekke, men andre har kommet i gang først i denne programperioden. Det framstår likevel som at flere har eller har hatt en liknende tilnærming til programmet, i det at de har begynt ett sted, og så har de utviklet og videreutviklet engasjementet over tid, ettersom de har erfart nytten ved å delta. Både fylkeskommuner og kommuner som deltar i dag mener de har fått stort utbytte av det, og det er også årsaken til at de fortsetter å delta, og også gradvis utvider bruken. Deltakerne erfarer at programmet kan åpne dører til stadig nye samarbeidmuligheter når aktørene først tar de første stegene inn. Ikke minst vil etablerte samarbeidsrelasjoner på tvers av land kunne lede til nye samarbeidsprosjekter.

6 Referanser

- Europakommisjonen. (2025). *Erasmus programme guide, v2*. Brussel: Europakommisjonen.
- Europakommisjonen. (u.d.). *Erasmus+ .* Hentet fra Programme guide: https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme/structure?utm_source=chatgpt.com
- KD. (2021). *Strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet*. Hentet fra regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/contentassets/b5b57900ef6b4542b8b2d70b2c46b658/212540-kd-strategi-erasmus-web.pdf>
- KMD. (2018). *Meld. St. 6 (2018-2019) Oppgaver til nye regioner*. Hentet fra regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20182019/id2616180/>
- Lørenskog kommune. (u.d.). *lorenskog.no*. Hentet fra plan: <https://pub.framsikt.net/plan/lorenskog/plan-a7316739-6f22-49f8-a81f-8fcbbb018a49-38320/#/>
- Menon. (2022). *Ståa i norske kommuner - En kartlegging av kommunenes oppfyllelse av lovpålagte oppgaver*. Oslo: Menon.
- Møre og Romsdal fylkeskommune. (2022). *Fylkesstrategi for internasjonalt samarbeid 2022-2027*. Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Møre og Romsdal fylkeskommune. (2023). *Fylkesstrategi for kvalitet i videreående opplæring, Møre og Romsdal (2023-2027)*. Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Møre og Romsdal fylkeskommune. (2024). *Fylkesstrategi for kompetanse 2024-2027*. Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Møre og Romsdal fylkeskommune. (2024). *Internasjonalt samarbeid. Årsrapport 2023*. Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Møre og Romsdal fylkeskommune. (u.d.). *mrfk.no*. Hentet fra Internasjonalt samarbeid : <https://mrfylke.no/tenester/internasjonalt-samarbeid/eu-prosjekt/erasmus-leadership.27640.aspx>
- NAV. (u.d.). *Nav.no*. Hentet fra Samarbeid med utdanningssektoren: https://www.nav.no/samarbeidspartner/utdanningssektoren?utm_source=chatgpt.com#fylkesniva
- Oxford Research. (2024). *Kartlegging og analyse av regionale kompetanseforum*. Kristiansand: Oxford Reserach.
- SSB. (2025). *sb.no*. Hentet fra Kommunefakta: <https://www.ssb.no/kommunefakta/stranda>

SØA. (2023). *Fylkeskommunens utfordringer og muligheter i å utvikle et kompetansetilbud for voksne*. Hentet fra [www.samfunnsokonomisk-analyse.no](https://samfunnsokonomisk-analyse.no/publikasjoner/fylkeskommunens-utfordringer-og-muligheter-i-a-utvikle-et-kompetansetilbud-for-voksne): <https://samfunnsokonomisk-analyse.no/publikasjoner/fylkeskommunens-utfordringer-og-muligheter-i-a-utvikle-et-kompetansetilbud-for-voksne>

SØA. (2024). *Følgeevaluering av kompetansepiloter - sluttrapport*. Oslo: SØA.

Udir. (2025). *Samarbeidsorgan for lærebedrifter*. Hentet fra [udir.no](https://www.udir.no) : <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/samarbeidsorgan-for-larebedrifter-opplaringskontor/>

Udir. (u.d.). *udir.no*. Hentet fra tverrfaglige temaer: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/?lang=nob>

Vestland fylkeskommune. (2020). *Strategi for internasjonalt samarbeid 2020-2024*. Vestland fylkeskommune.

Vestland fylkeskommune. (2024). *Utviklingsplan for Vestland* . Vestland fylkeskommune.

SØA

Samfunns-
økonomisk
Analyse

post@samfunnsokonomisk-analyse.no

+47 970 43 859
Org.nr: 911 737 752

Borggata 2B
N-0650 Oslo